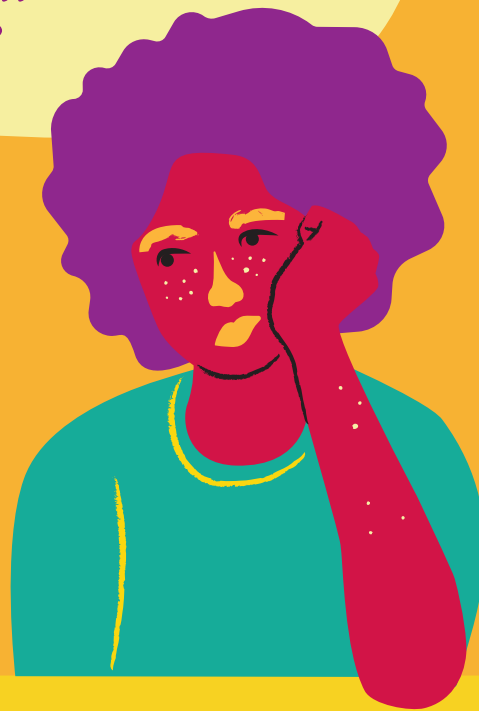
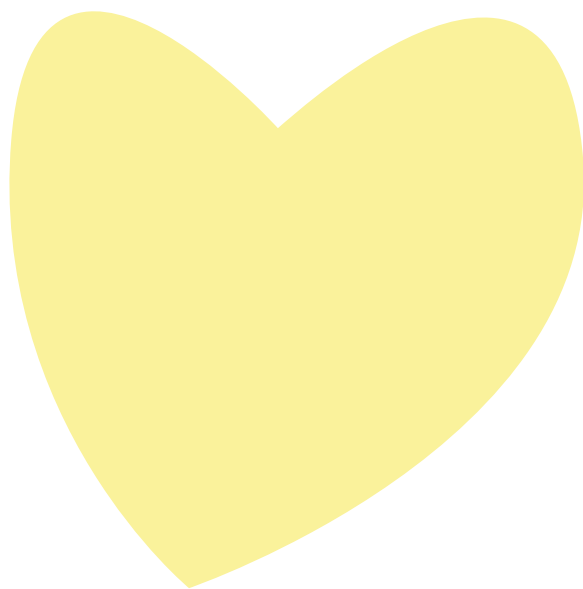

Friendsrapporten 2024

Mobbning och skolprestation

“Jag har mycket sämre betyg nu än innan jag blev mobbad. Mina föräldrar är glada att jag lever.”

Produktion: Lisen Bergquist, Ylva Christiansson, Magnus Loftsson, Carolina Rindfors, Hanna Rohani, Frida Warg, Johanna Wilkens: Friends
Björn Johansson, Örebro universitet
Grafisk form: Paola Lindahl Voigt, Friends
Foto: Jennifer Söderlund: s. 6, 37. Johanna Åkerberg Kassel: s. 31. Magnus Johansson: s. 16. Anna Simonsson: s. 21. Sofie Lundblad: s. 37. Mira Lundell: s. 27. Scandinav: s. 7. Pexels: s. 9, 41. Katja Kirscher: s. 23.
Korrektur: Karin Forsselius Reimer
Illustrationer: Maja Modén
Ansvarig utgivare: Maja Frankel, Friends
Tryck: Åtta45
www.friends.se
info@friends.se
Facebook: StiftelsenFriends
Instagram: stiftelsenfriends
Linkedin: Stiftelsen Friends

Innehåll

Om undersökningen	4
Förord: “Trygghet är en förutsättning för prestation”...	6
Sammanfattning	8
Resultat i korthet	10
Utsatthet och betyg	12
Intervju: Robert Thornberg, forskare	16
Skolfrånvaro och betyg	18
Intervju: Maria Wiman, högstadielärare	20
Skolprestationer och mobbning ur ett internationellt perspektiv	22
Enkel matematik: Barn som är trygga i skolan presterar bäst	24
Intervju: Hanna Rohani, psykolog på Friends, och Carolina Rindfors, sakkunnig på Friends	26
Mobbning i skolan och på nätet	28
Intervju: Siri Herlenius Ajax och Akilles Remelin, Friends ungdomsråd	36
Vilka skolor lyckas?	38
Friends förslag till politikerna	40
Om Friends	42
Hur har vi räknat?	43
Källor	44

Denna version av Friendsrapporten 2024 är uppdaterad sedan den första upplagan. Den totala andelen elever som varit utsatta för kränkningar eller mobbning någon gång eller frekvent under 2024 är högre än de 46% som tidigare angetts. Den korrekta siffran är 54% vilket nu anges i denna version. Denna skillnad påverkar inte rapportens slutsatser och samband, men värdet påverkar andra beräkningar som även dessa har uppdaterats i denna rapport. Felet beror på ett misstag av Novus vid sammanslagningen av två variabler i den ursprungliga bearbetningen av insamlad data.

Om undersökningen

Friendsrapporten 2024 baseras på en Novus-undersökning som genomfördes våren 2024, med 1 139 barn i åldrarna 10–16 år. Bland dessa identifierade sig 579 som killar, 547 som tjejer och sju som ickebinär eller annat alternativ. Urvalet gjordes genom Novus föräldrapanel och har viktats avseende könsidentitet för att utgöra ett nationellt representativt underlag. Det går således, med hjälp av undersökningen, att uttala sig om hur barn i allmänhet – som går i mellanstadiet eller högstadiet – har det vad gäller utsatthet för kränkningar och mobbning, psykisk ohälsa, skolfrånvaro,

skolprestationer och betyg i kärnämnen.

Friendsrapporten innehåller även sammanställda data från svenska elever, som deltagit i internationella undersökningar, där vi redovisar tidigare beräknade samband mellan utsatthet för mobbning och skolprestationer i matematik, från PISA 2022 och TIMMS 2019.

Citaten i rapporten kommer från fritextsvar från barn som antingen genomfört undersökningen, eller deltagit i Friends kartläggningsenkäter i skolan. I vissa fall har citaten justerats något för att bibehålla barnens anonymitet.

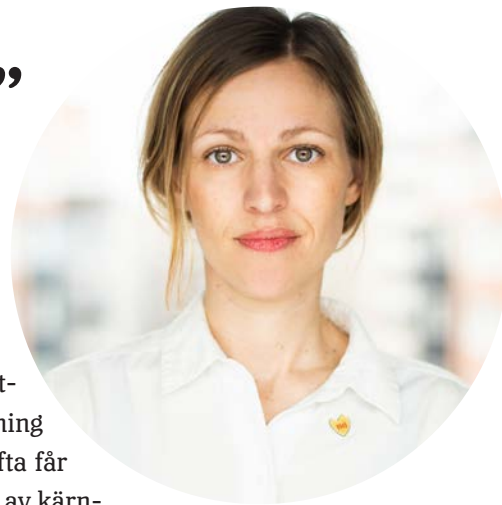
	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Totalt
Novus 2024	213	186	180	200	188	172	1 139
PISA 2022 ¹	–	–	–	–	–	6 000	6 000
TIMMS 2019 ²	4 000	–	–	–	4 000	–	8 000

Antal elever som deltagit

”Har inte gått i vanliga klassen på två år, går i en liten grupp en timme om dagen pga kan inte vara i klassen. Social fobi och ångest. Rädd att träffa mobbarna. Gick i en stökig klass.”

Elevsvar 2024

“Trygghet är en förutsättning för prestation”

Vartannat barn har blivit utsatt för mobbning eller kränkningar de senaste två månaderna. Det är hälften av alla barn som går i en klass.

Du som läser den här texten har antingen gått i skolan själv eller gör det just nu. Om du tänker tillbaka på din klass minns du säkert ett barn eller flera som var ensamma. Kanske blev de retade eller utsatta för mobbning. Jag tror att du minns deras namn, ser deras ansikten framför dig. Kanske var det du själv?

Idag är det inte ett eller ett par barn som är utanför. Bakom varannan skolbänk sitter ett barn som fått ta emot hårda ord, psykningar, ryktesspridning, trakasserier, rasism eller sparkar och slag. Vissa någon enstaka gång, andra återkommande dag efter dag. Vecka efter vecka. Månad efter månad. År efter år.

Det är där vi står just nu i Sverige. Det är det meningen “Vartannat barn har blivit utsatt för mobbning eller kränkningar.” betyder. Ibland är det lätt att siffror och ord förblir just siffror och ord. Men för att skapa förändring så måste vi ge dem liv. Vi måste förstå att bakom varje siffra finns ett ansikte, ett barn – ett liv.

För det barnet är det vi vuxna som kan göra skillnad. Att så många barn blir utsatta för mobbning är ett fundamentalt svek. Vi skulle aldrig acceptera att det såg ut så här på en vuxens arbetsplats. Skolan är barnets arbetsplats. En stor skillnad är dock att barnet inte kan säga upp sig eller strunta i skolplikten. Det hen kan göra är att stanna hemma från skolan.

Över hälften av de barn som utsätts för mobbning har stannat hemma från skolan för att de känt sig otrygga eller ensamma. Det är inte svårt att räkna ut att det påverkar barnets förmåga klara kunskapskraven.

Det är många faktorer som påverkar barns förmåga att ta till sig kunskap. Det vi

ser tydligt i årets Friendsrapport är att barn som är utsatta för mobbning nästan dubbelt så ofta får icke godkänt i något av kärnämnen. För hur ska man kunna lära sig om man är rädd, ledsen eller förtvivlad?

Det är dags att prioritera barns trygghet, både i skolan och i digitala miljöer. Sverige har avsevärt försämrat sina resultat både i matematik och läsförståelse sedan 2018 i internationella kunskapsjämförelser som PISA. Det har kallats för en kunskapskollaps, men det går lika gärna att se det som en trygghetskollaps – för de två går hand i hand. Trygghet är en förutsättning för kunskap och prestation.

Du kan inte lära ut i en klass som inte är trygg, och barn som inte är trygga kan inte ta till sig kunskap. Det är enkel matematik = satsa på trygghetsskolan så kommer kunskapsresultaten.

Maja Frankel

Friends generalsekreterare

Sammanfattning

Mer än hälften av alla elever är utsatta för kränkningar eller mobbning, antingen i skolan eller på nätet. Många av de barn som är utsatta lider av psykisk ohälsa och är ofta frånvarande från skolan på grund av otrygghet och ensamhet. Bland barn som är utsatta för mobbning är det nästan dubbelt så vanligt att få icke godkänt i något av kärnämnen. Det här är väldigt allvarligt, eftersom det åsidosätter barns rätt till utbildning.

Resultatet i Friendsrapporten 2024 är tydligt: Blir du utsatt för mobbning, så slår det på betygen. Eller som en av deltagarna i undersökningen själv formulerar det:

”Det är bättre nu efter samtal med andra föräldrar där deras barn har mobbat mig. Jag har gått i terapi och den djupa depressionen är över. Det går okej i skolan, men jag har mycket sämre betyg nu än innan jag blev mobbad. Mina föräldrar är glada att jag lever.”

Skolprestationer

Bland barn som är utsatta för kränkningar eller mobbning är det nästan dubbelt så vanligt att få icke godkänt i något av kärnämnen. Elva procent av de barn som är utsatta för kränkningar eller mobbning rapporterar att de inte har godkänt i ett eller flera av kärnämnen. Motsvarande siffra för barn som inte är utsatta är sex procent. Mer än sju av tio (76 procent) av de barn som svarade att det inte går bra på proven och lektionerna har varit utsatta för kränkningar eller mobbning, vilket kan jämföras med drygt två av tio (24 procent) bland de som inte blivit utsatta.

Skolfrånvaro

Var fjärde elev har stannat hemma på grund av otrygghet eller ensamhet. Bland de elever som utsatts återkommande för mobbning i skolan eller på nätet angav sex av tio (59 procent) att de stannat hemma för att de känt sig otrygga eller ensamma i skolan. Av dessa barn hade 19 procent återkommande skolfrånvaro. Elever med frånvaro på grund av otrygghet eller ensamhet har betydligt oftare icke godkända betyg i något av kärnämnen matematik, svenska och engelska.

Utsatthet

Mer än hälften, 54 procent, av skolbarn mellan 10-16 år i Sverige rapporterar att de utsatts för kränkningar eller mobbning, antingen i skolan eller på nätet, under de senaste två månaderna. Nästan tre av tio, 29 procent, är utsatta för mobbning på nätet. Ungefär tre elever i varje klass, 13 procent, är utsatta för mobbning i skolan 2024.

Psykisk ohälsa

Bland barn utsatta för mobbning visar 25 procent tecken på depression och 20 procent tecken på ångest. Bland skolbarn generellt är motsvarande siffra åtta procent. Nästan varannan tjej (43 procent) och var fjärde kille (24 procent) rapporterar någon form av psykisk ohälsa. Enbart psykisk ohälsa behöver inte slå hårt mot betygen. Om du däremot samtidigt är utsatt för mobbning så ökar risken för icke godkända betyg kraftigt.

Resultat i korthet

11 %

av de barn som är utsatta för kränkningar eller mobbning rapporterar att de inte har godkänt i ett eller flera av kärnämnen.

Motsvarande siffra för barn som inte är utsatta är sex procent.

För den som är utsatt är det alltså nästan dubbelt så vanligt att få icke godkänt i något av kärnämnen.

54 %

har blivit utsatta för kränkningar eller mobbning i skolan eller på nätet de senaste två månaderna.

7 av 10 elever

som angett att det inte går bra i skolan har varit utsatta för kränkningar eller mobbning.

Motsvarande bland de elever som svarat att det inte går bra i skolan och inte var utsatta var 2 av 10.

29 %

har blivit utsatta för nätmobbning av andra elever.

6 av 10 elever

som utsatts återkommande för mobbning i skolan eller på nätet har stannat hemma för att de känt sig otrygga eller ensamma.

Motsvarande siffra bland barn som inte utsatts är 18 procent.

13 %

har blivit utsatta för mobbning i skolan av andra elever.

Utsatthet och betyg

Det är nästan dubbelt så vanligt att barn som är utsatta för mobbning eller kränkningar får icke godkänt i något av kärnämnen. Elva procent av barnen som är utsatta uppger att de har icke godkänt i ett eller flera av kärnämnen matematik, svenska och engelska. Motsvarande siffra bland barn som inte är utsatta är sex procent.

Vi har sammanställt andelen elever, från årskurs sex till nio, som rapporterat att de fått icke godkänt i något av kärnämnen matematik, svenska och engelska. Det är genomgående tydliga skillnader mellan dem som inte rapporterat någon utsatthet för kränkningar eller mobbning och dem som rapporterat utsatthet på nätet eller i skolan. Ungefär dubbelt så många, elva procent, av dem som utsatts för nätmobbning eller varit utsatta i skolan, har angett att de inte har godkända betyg. Motsvarande är sex procent bland barn som inte rapporterat någon utsatthet. Bland alla elever, oavsett om de är utsatta eller ej, är andelen med icke godkända betyg i ett eller flera av kärnämnen nio procent.

Resultatet ligger i linje med en tidigare svensk studie från Örebro universitet, som genomfördes i samarbete med Friends, där det framkom att risken för underkänt betyg var 1,75 gånger högre för elever som utsatts för mobbning i förhållande till icke utsatta elever. 20 procent av dem som var utsatta för mobbning hade underkända betyg i jämförelse med 13 procent av hela elevgruppen³.

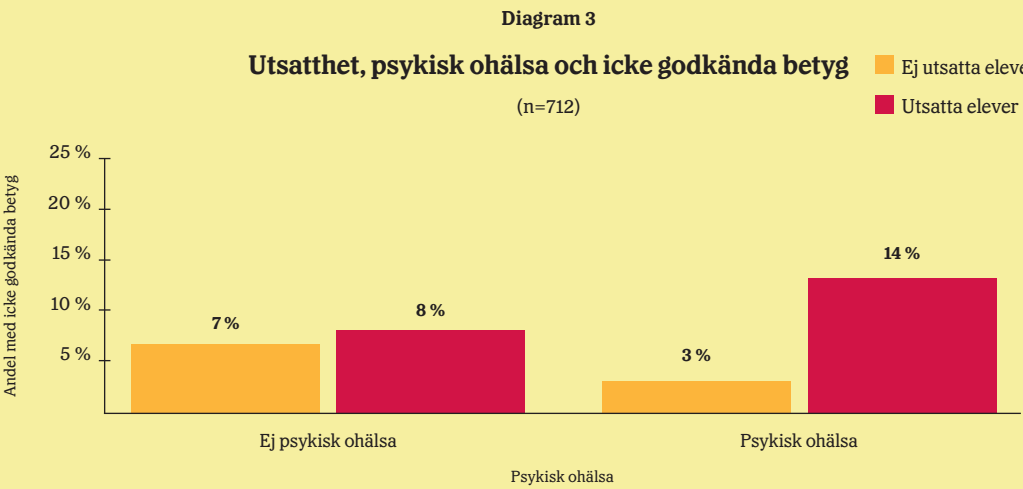
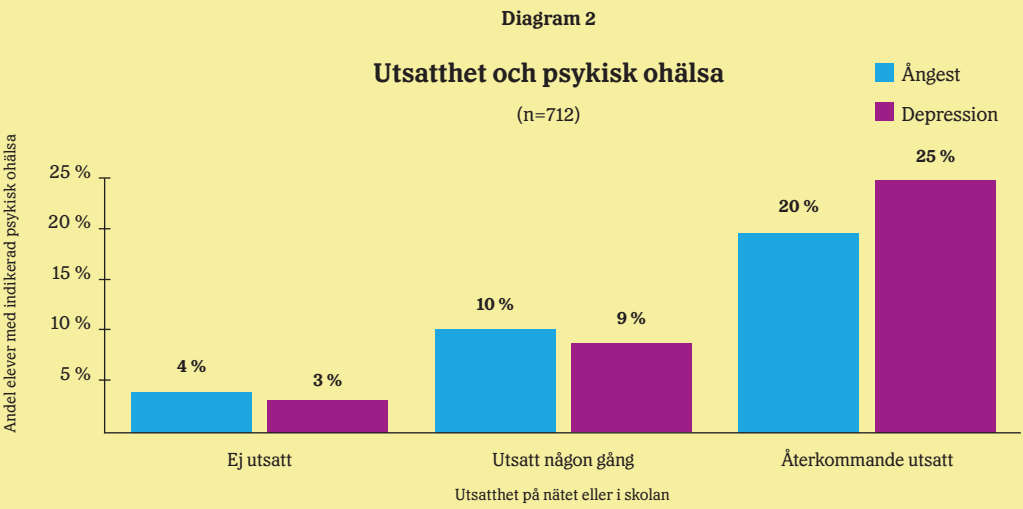
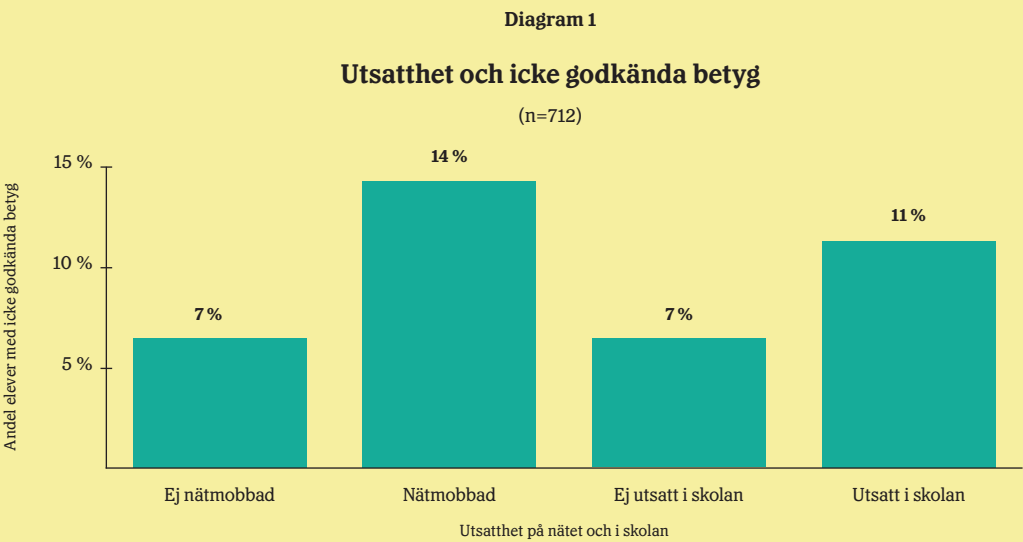
Studien visade även att ensamhet och frånvaro av vänner, är en mycket stark riskfaktor för underkända betyg i kärnämnen³. Det här är något som bekräftas av internationella metaanalyser som visar att vänskap, det vill säga att i alla fall ha en enda vän i skolan, stärker barns förmåga till lärande⁴.

Utsatta barn med psykisk ohälsa har lägst betyg

Var tredje elev lider av psykisk ohälsa. Tjejer mår betydligt sämre än vad killar gör i Sverige 2024. Nästan varannan tjej (43 procent) rapporterar någon grad av psykisk ohälsa, vilket kan jämföras med var fjärde kille (24 procent). Det finns ett väldigt tydligt samband mellan utsatthet och psykisk ohälsa. Bland barn som är återkommande utsatta visar 25 procent tecken på depression och 20 procent tecken på ångest, i jämförelse med åtta procent i genomsnitt för både depression och ångest bland alla elever. Ju oftare barn är utsatta för kränkningar och mobbning, på nätet eller i skolan, desto mer psykisk ohälsa i form av tecken på ångest och depression, rapporterar de^{5,6}.

Barn som lider av psykisk ohälsa får mer sällan godkända betyg i kärnämnen. Men när vi har analyserat detta närmare, så är det gruppen som lider av psykisk ohälsa, och samtidigt är utsatta för kränkningar eller mobbning, som förklarar sambandet mellan psykisk ohälsa och icke godkända betyg.

Bland de elever som lider av psykisk ohälsa, **och samtidigt** är utsatta för mobbning, är det 14 procent som har icke godkända betyg i något av kärnämnen. Detta kan jämföras med elever som lider av psykisk ohälsa men inte är utsatta. I denna grupp är det endast tre procent som har icke godkända betyg.

Det indikerar tydligt att enbart psykisk ohälsa inte behöver slå hårt mot betygen. Om du däremot samtidigt är utsatt för mobbning så ökar risken för icke godkända betyg kraftigt. Tidigare forskning bekräftar att vägen till sämre skolprestationer för mobbade barn går via psykisk ohälsa och att skolor därför behöver fokusera på mobbningens konsekvenser för att förbättra utsatta elevers studieresultat⁷.

”Elever har spridit sjuka rykten om mig, vill inte vara i skolan mer.”
Åk 4-6

Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar
Föräldrarnas utbildningsnivå kan spela roll för hur utsattheten för mobbning påverkar ett barns betyg. Att ha föräldrar med högre utbildning ser ut att fungera som ett skydd mot att mobbningen påverkar betygen. Ju högre utbildningsnivå föräldrarna har, desto större chans är det att de barn som utsätts har godkända betyg. Det omvända gäller om barnet har föräldrar med lägre utbildningsnivå, då utsattheten för mobbning riskerar att påverka betygen i större utsträckning.

Att förebygga mobbning är särskilt angeläget för att möjliggöra en likvärdig skola. Detta eftersom barn till föräldrar med lägre utbildningsnivåer i högre grad riskerar att inte få godkända betyg, om de är utsatta för nätmobbning eller kränkningar och mobbning i skolan. Även om antalet elever i vår undersökning är relativt litet och skillnaderna därför bör tolkas med viss försiktighet, visar tidigare forskning att barn som blir mobbade i skolan presterar sämre, särskilt om de får låg grad av stöd från sina föräldrar⁸.

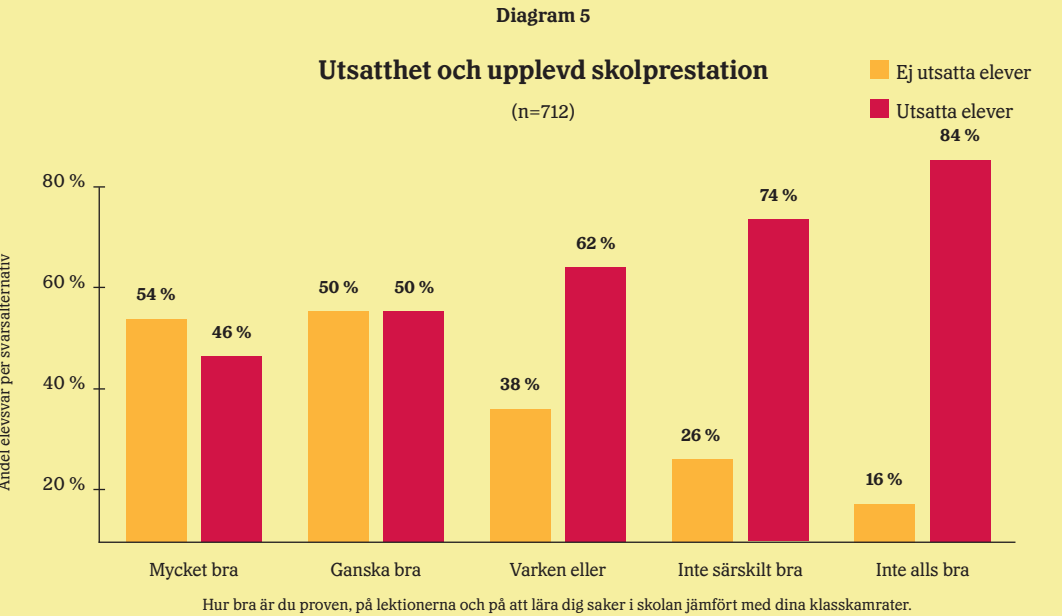
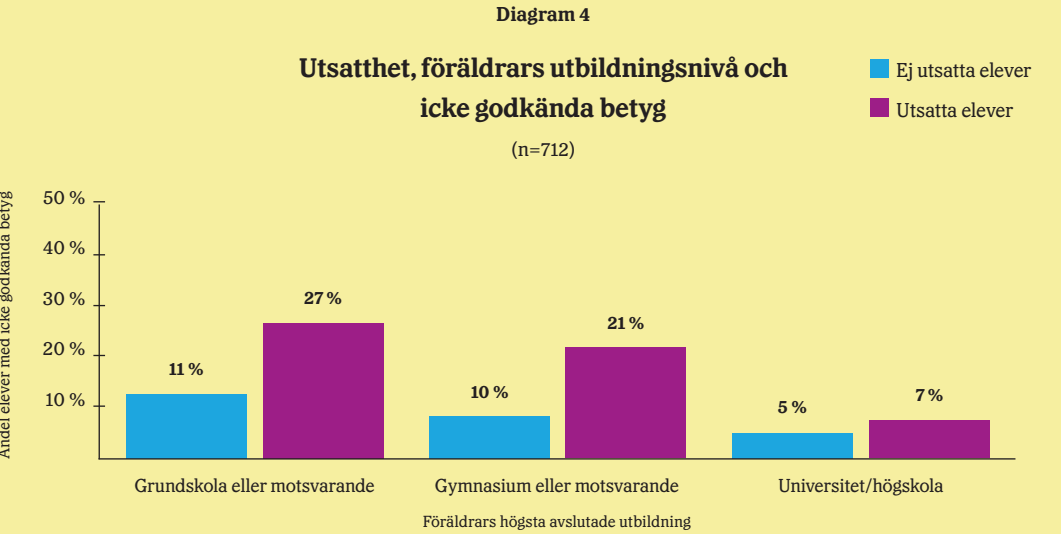
Upplevd skolprestation och betyg
I årets undersökning har vi även bett alla barn att skatta sina egna skolprestationer. Vi har frågat: *”Hur bra är du på proven, på lektionerna och på att lära dig saker i skolan jämfört med dina klasskamrater?”* och *”Hur bra tror du dina lärare tycker att du är i skolan jämfört med dina klasskompisar?”*
Var tionde elev har angett att det inte går särskilt bra eller inte alls bra för dem i skolan. Bland dem som är utsatta för kränkningar eller mobbning angav 14 procent av eleverna att det inte går bra i skolan. Bland dem som inte varit utsatta, vare sig i skolan eller på nätet, var andelen fem procent. Det är alltså nästan tre gånger så många som presterar sämre i

skolan bland utsatta elever jämfört med ej utsatta elever. Det är samma svarsmönster för frågan *”Hur bra tror du dina lärare ... ”*. Här kan vi se att barnens känsla av hur det går ofta går i linje med hur de faktiska betygen blir. Bland de elever som svarar att det inte går bra för dem i skolan så har en betydande andel underkänt i kärnämnen.
Det är mycket vanligare att elever som är utsatta för mobbning svarar att det inte går bra i skolan jämfört med dem som inte är utsatta. Till exempel har drygt sju av tio av de barn som svarade att det inte går bra på proven och lektionerna varit utsatta för kränkningar eller mobbning, jämfört med två av tio bland elever som inte varit utsatta.

Risk för underkända betyg bland utsatta som det går sämst för
Det finns tydliga samband mellan hur barn skattar sina skolprestationer och deras betyg. Men sambandet är ännu tydligare för barn som är utsatta för kränkningar och mobbning.
Att vara utsatt för mobbning kan påverka allt från självkänsla till självförtroende och tilltro till den egna förmågan att klara av skolorpgifter⁹. Engagemanget och motivationen påverkas också^{10,11}, vilket såklart är helt naturligt. När vi är under hot är hjärnans främsta

inställning och uppgift att avvärja hotet. Det gör att allt annat stängs ute och prioriteras ner¹². Sorgligt nog riskerar allt dessutom att bli en ond cirkel om den inte bryts. Barn som är utsatta för mobbning tycker oftare att det går dåligt i skolan, vilket kan vara en konsekvens av mobbningen, som sedan bekräftas och befästs genom ett icke godkänt betyg.
Forskningsfältet runt mobbning och skolprestationer är komplext och det råder fortfarande många osäkerheter kring vad som kommer först och leder till vad¹³. Det står dock klart att en rad faktorer samspelar och går hand i hand med mobbning och hur det går för barn i skolan^{10,14–16}.

”Jag har mycket ångest, är ofta hemma för jag inte kan gå till skolan p.g.a oro. Jag oroar mig för vänner, andra elever, höra till eller stå ensam, skolarbetet och prestationer.”
Elevsvar 2024

”Positiva och varma relationer mellan lärare och elever är avgörande.”

Intervju med Robert Thornberg, forskare

Forskningen är tydlig kring att barn som blir utsatta för mobbning löper ökad risk för att få lägre skolresultat. Robert Thornberg är professor vid Linköpings universitet och har forskat om mobbning i 15 år för att öka kunskapen och minska mobbningen.

Ungefär tre elever i varje klass är utsatta för mobbning i skolan enligt Friendsrapporten 2024. De barn som är utsatta för kränkningar eller mobbning har nästan dubbelt så ofta icke godkänt i något av kärnämnen.

– Resultaten återspeglar forskningsfältet kring dessa frågor. Att vara utsatt för mobbning är en riskfaktor för att klara skolan sämre, säger Robert Thornberg.

Det är många faktorer som samspelar och påverkar barns lärande och utveckling. Att vara utsatt för mobbning, lida av psykisk ohälsa eller att vara borta från skolan är exempel på sådant som ökar risken för att prestera sämre. Samtidigt är det svårt att dra direkta orsakssamband, att det ena leder direkt till det andra.

– Att vara utsatt för mobbning ökar risken för skolfrånvaro, vilket i sin tur kan leda till att man presterar sämre. Utsattheten hänger också ihop med att man riskerar att tappa i motivation och engagemang för studier, och även det påverkar hur man presterar i skolan. Samtidigt kan vissa som blir utsatta för mobbning använda sina studier som en flykt från mobbningen och man satsar på det. I de fallen blir det motsatt effekt.

Var fjärde elev i Sverige har stannat hemma på grund av otrygghet eller ensamhet.

Bland de elever som återkommande har utsatts för mobbning, i skolan eller på nätet, är det mer än dubbelt så vanligt att man har stannat hemma från skolan för att man känt sig otrygg eller ensam. Av dessa barn hade 18 procent återkommande skolfrånvaro. Elever med den här sortens frånvaro har betydligt oftare icke godkända betyg i matematik, svenska eller engelska.

– Det är vanligt med undvikande beteende hos utsatta barn och att undvika skolan genom att stanna hemma är ett sådant exempel. Därtill ökar utsatthet för mobbning risken för både psykisk ohälsa och psykosomatiska besvär som huvudvärk och magont, som också kan leda till ökad skolfrånvaro. Skolfrånvaron ger självklart en ökad risk för att klara skolan sämre, men det är många faktorer som samspelar och det kan se olika ut i enskilda fall. Mobbning kan också påverka koncentrationsförmågan, ens självbild och tilltro till sin egen kapacitet, som i sin tur kan påverka ens skolprestationer.

För att motverka mobbning och skapa trygga lärmiljöer framhåller Robert vikten av positiva, varma och stöttande relationer mellan lärare och elever. I rapporten ”Skapa trygghet för lärande” som Robert skrev åt Skolverket¹⁷, tillsammans med kollegor vid Linköpings

Robert Thornberg, professor vid Linköpings universitet

universitet, är begreppet ”auktoritativt ledarskap” centralt. Auktoritativa lärare är varma, inkännande, omtänksamma, respektfulla och lyhörda i samspelet med eleverna. Samtidigt är de tydliga vuxna som sätter gränser, bibehåller ordning och skapar en trygg studiero i klassrummet tillsammans med eleverna.

– Den här sortens ledarskap som är varmt och inkännande fungerar skyddande mot att bli utsatt för mobbning. Det främjar mående och prestationer i skolan och minskar också risken för att vara inblandad i mobbning antingen som utsatt eller som förövare. Motsatsen till detta är negativa relationer som präglas av maktkamp, avståndstagande, ständiga konflikter och brist på värme. Det hänger samman med att elever presterar sämre i skolan och ökar samtidigt risken för att de är involverade i mobbning; som utsatt eller som den som utsätter andra.

Enligt skollagen och diskrimineringslagen är skolor skyldiga att arbeta förebyggande och främjande mot alla former av mobbning, kränkningar och diskriminering, samt att

arbeta för trygghet och studiero. Läroplanen för grundskolan slår även fast att ingen elev ska utsättas för kränkande behandling eller diskriminering.

– För att kunna ha en god undervisning måste man skapa en god socioemotionell miljö som skapar förutsättningar för studiero. Därför finns det ingen motsättning mellan kunskapsuppdraget och värdegrundsuppdraget, utan de samspelar. Som lärare förmedlar man alltid värden och normer vare sig man är medveten om det eller inte.

En grundpelare för att kunna sätta in rätt insatser mot mobbning är att kartlägga förekomsten av den på skolan. Idag finns ingen nationell kartläggning av mobbningen på skolnivå i Sverige.

– Kartläggning är ett sätt att ta tempen på hur det ser ut på skolan så att personalen får vetskap och kan sätta in insatser. Om arbetet sedan följs upp på samma sätt över tid kan man se vad som ger effekt och inte och justera insatser. Det vore super om vi kom till den här punkten i Sverige.

Skolfrånvaro och betyg

Sex av tio elever som utsatts återkommande för mobbning i skolan eller på nätet har stannat hemma på grund av otrygghet eller ensamhet. Motsvarande siffra bland barn som inte har utsatts är 18 procent. Elever som är frånvarande på grund av otrygghet eller ensamhet har betydligt oftare icke godkända betyg i kärnämnen.

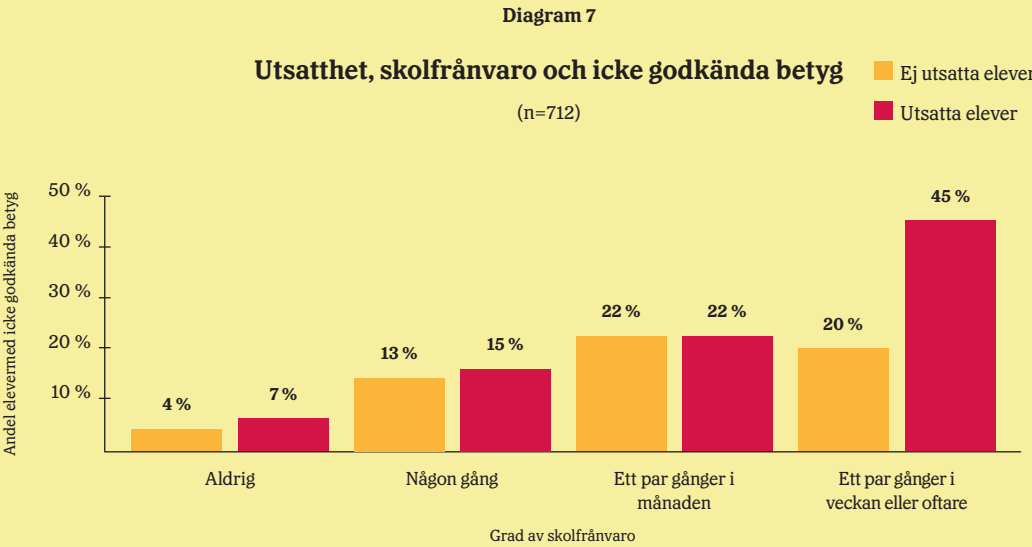
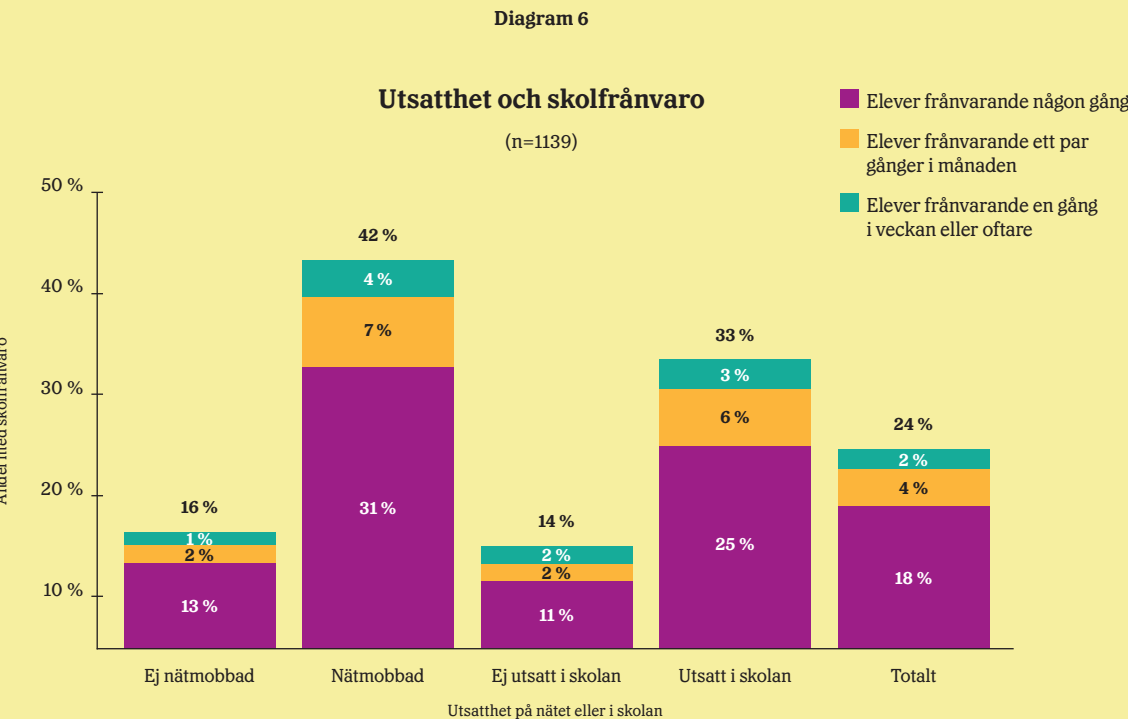
Vi har frågat alla elever ”Har du stannat hemma från skolan för att du känt dig otrygg eller ensam i skolan?”. Resultatet visar att elever som utsatts för kränkningar och mobbning i skolan uppger högre nivåer av skolfrånvaro på grund av otrygghet eller ensamhet, jämfört med elever som inte har varit utsatta i skolan.

Ju mer frekvent utsatthet desto mer skolfrånvaro rapporterar eleverna. Bland de elever som rapporterat återkommande utsatthet angav sex av tio (59 procent) att de varit frånvarande någon gång eller oftare, varav 19 procent hade återkommande skolfrånvaro. Bland elever som angett att de utsatts någon gång, var två av tio (23 procent) frånvarande,

varav 3 procent rapporterade återkommande frånvaro. Motsvarande för elever som angett ”aldrig utsatts” är 13 procent skolfrånvaro och 3 procent återkommande.

Den största skillnaden märks mellan elever som varit utsatta för nätmobbning och inte.

42 procent, av de barn som är utsatta för nätmobbning uppger att de har varit borta från skolan för att de känt sig otrygga eller ensamma.

Ju mer skolfrånvaro och utsatthet desto sämre betyg

Andelen barn som inte får godkända betyg ökar ju mer barnet är borta från skolan. Det är givetvis en rimlig utveckling i och med att det är svårt att lyckas i skolan om man sällan är där. Diagram 7 visar att sambandet mellan skolfrånvaro och icke godkända betyg är tydligt, särskilt bland elever utsatta för mobbning eller kränkningar.

Nästan hälften (45 procent) av dem som är utsatta i skolan eller nätmobbade, och är frånvarande en gång i veckan eller oftare på grund av otrygghet eller ensamhet – har icke godkända betyg i något eller några av kärnämnen.

Skillnader mellan kön och ålder

Det finns även skillnader kopplat till könsidentitet och ålder när det kommer till skolfrånvaro på grund av ensamhet eller otrygghet. Var tredje tjej, 32 procent, uppger att de stannat hemma från skolan för att de känt sig otrygga eller ensamma i skolan, medan motsvarande siffra hos killarna är 16 procent.

Att det är så pass mycket vanligare att tjejer stannar hemma på grund av otrygghet eller ensamhet följer samma mönster som andra områden. Det är till exempel vanligare att tjejer lider av psykisk ohälsa och de känner sig överlag mindre trygga och mer ensamma i skolan. Det har även visat sig att det är vanligare att tjejer känner oro för att bli illa behandlade eller kränkta jämfört med killar^{18,19}.

Att det ser ut så här kan bero på olika saker. En förklaring är att tjejer utsätts av både killar och tjejer, medan killar oftast bara utsätts av andra killar. Dessutom är tjejer mer ofta utsatta för både sexuella trakasserier och psykiska kränkningar, vilket är något som är svårare för vuxna att upptäcka och reagera på. Tjejer är alltså utsatta på fler fronter utan vuxet stöd. Det kan vara en förklaring till den ökade psykiska ohälsan hos tjejer samt den ökade skolfrånvaron kopplat till ensamhet och otrygghet^{6,20–22}.

I internationella studier utgör mobbning den största risken för skolfrånvaro för pojkar jämfört med alla andra former av våld mot barn. Det är nästan tre gånger vanligare med skolfrånvaro för utsatta pojkar jämfört med pojkar som inte är utsatta för mobbning. För flickor utsatta för mobbning är risken för skolfrånvaro dubbelt så hög i jämförelse med flickor som inte är utsatta. Barn som är utsatta för mobbning löper dessutom 1,5 gånger högre risk att hoppa av skolan helt, jämfört med andra barn¹⁰.

Det är vanligast med skolfrånvaro på högstadiet, där 27 procent har stannat hemma på grund av otrygghet eller ensamhet, jämfört med 19 procent på mellanstadiet. Skillnaden kan vara en effekt av att äldre barn är mer självständiga, och att de i de flesta fall tar sig till och från skolan själv jämfört med yngre barn. På högstadiet har föräldrar generellt släppt på detaljstyrningen av barnens skolgång och barnen har mer frihet, vilket även gör det enklare att vara borta från skolan.

Det trygga klassrummet

Intervju med Maria Wiman, högstadielärare

I det trygga klassrummet mår barn bra och kan vara sig själva. Där finns även goda förutsättningar för lärare att förmedla kunskap och för barn att ta till sig den. För att nå dit gäller det att vara nära sina elever och ta sig tid att se alla, berättar Maria Wiman som jobbar som högstadielärare i Huddinge, Stockholm.

– Som lärare är det A och O att ta sig tid att bygga relationer. Även om man är stressad för något som borde ha gått igenom så måste man pausa och se alla elever, säger Maria Wiman.

Det är stor skillnad på att vara lärare idag och för drygt femton år sedan då Maria Wiman började som lärare. En stor förändring är digitaliseringen som både inneburit mer dokumentation för lärare i digitala plattformar – och nya arenor för mobbningen på sociala medier och i appar. Var fjärde ung uppger att de har blivit utsatta för nätmobbning de senaste två månaderna.

”Jag kommer särskilt ihåg en flicka som kom till mig i femman. Hon hade varit mobbad förut på en annan skola och var så tråkig. Men hon kom in i en fin gemenskap och en varm klass där hon växte på alla sätt. Hon vågade prata inför klassen och ville komma till skolan. Det blev tydligt vilken skillnad det mjuka varma sammanhanget gjorde för henne och när vi sa hej då på skolavslutningen var hon uppbyggd igen. Henne bär jag med mig ... och vad mycket det gör att komma till ett klassrum där någon säger hej och man får vara den man är.”

Maria Wiman

– Det märks ofta att det har hänt något även om det skett utanför skoltid. Har man en god relation till sina elever så får man veta det. Det kan kräva en del detektivarbete att prata med elever och det tar mycket tid, men det måste göras för det går inte att bedriva någon undervisning i en klass som är otrygg.

Friendsrapporten visar att det är nästan dubbelt så vanligt att barn som är utsatta för mobbning får underkänt i något av kärnämnen. För Maria är det självklart att det är svårare för barn som är utsatta för mobbning att prestera i skolan.

Maria Wiman, högstadielärare i Huddinge, Stockholm

– Det är klart att det är svårt att fokusera på skolan om det är tufft socialt. Som lärare märker jag också att det är svårt att motivera elever som har det tufft socialt att tänka på till exempel franska revolutionen eller böja verb, allt sådant blir ointressant om man är rädd eller ledsen och förtvivlad.

Maria tycker att synen på mobbning och hur man jobbar med det i skolan har förändrats genom åren. Idag är det inte lika vanligt att köra en temavecka för att checka i en ruta utan nu är det mer kontinuerligt, berättar hon. Samtidigt kan det vara utmanande för lärare att hinna med allt.

– Det finns inte en lärare på jorden som tycker att mobbning är en bra grej. Det är fruktansvärt och alla vill göra sitt yttersta för att få ett tryggt klassrum. Men vi lever i ett mätbarhetssamhälle som är så fokuserat på betyg och bedömning och i all den här hetsen tror jag ibland det kan vara lätt att fokusera mer på det hårda konkreta än att vi ska hjälpa varandra att bli bättre människor.

Förutom alla lärares enskilda ansvar att bygga nära relationer till sina elever tycker Maria det är viktigt med skolledare som signalerar vikten av värdegrundsarbetet. Ett levande värdegrundsarbete bidrar till att skapa trygga klassrum, där barn mår bra och kan lära sig, vilket är livsavgörande för de barn som utsätts för mobbning.

Skolprestationer och mobbning ur ett internationellt perspektiv

Data från PISA, PIRLS och TIMSS visar att mobbning har en negativ inverkan på elevers prestationer i både matematik och läsning. Undersökningarna visar att detta främst beror på ökad psykisk stress, minskat engagemang i skolarbetet och högre frånvaro bland mobbade elever. Att bekämpa mobbning är därför avgörande för att förbättra skolresultat och ge alla elever en likvärdig möjlighet att lyckas i skolan.

Det finns tre stora internationella kunskapsundersökningar där svenska elever återkommande deltar och som mäter prestationer i matematik och läsförmåga:

- Program for International Student Assessment (PISA)
- Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS)
- Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS)

Kunskapsmätningarna ger värdefulla insikter om elevers prestationer i matematik och läsning. Data från PISA, PIRLS och TIMSS har belyst sambandet mellan mobbning och elevers skolprestationer inom matematik, naturvetenskap och läsförmåga.

PISA: Mobbningens inverkan på matematik- och läsresultat

PISA bedömer 15-åringars förmåga att använda sina kunskaper i läsning och matematik. Enligt PISA 2022 presterar elever som ofta utsätts för mobbning betydligt sämre i matematik än de som inte mobbas²³. Mobbning påverkar elevernas förmåga att koncentrera sig och delta aktivt i matematiklektioner. PISA-data från 2018 visar ett liknande negativt samband mellan mobbning och läsprestationer, där elever som ofta mobbas har lägre

motivation och självförtroende, vilket påverkar deras läsförståelse^{23,24}.

PIRLS: Sämre läsresultat för mobbade fjärdeklassare

PIRLS bedömer läsförståelsen hos elever i årskurs fyra. PIRLS 2021 visar att elever som utsätts för mobbning varje vecka har betydligt lägre läsresultat än de som sällan eller aldrig utsätts²⁵.

”Den negativa kopplingen mellan hur ofta man blir mobbad och läsprestation är mycket stark. De genomsnittliga poängen för barn som blir mobbade ungefär varje vecka är mellan cirka 40 och 85 poäng lägre än de för barn som aldrig utsätts för mobbning”²⁶.

PIRLS visar också att återkommande mobbning kan leda till ökad frånvaro och minskat engagemang i läsning. Barn som är utsatta för nätmobbning har också oftare en sämre läsförmåga än barn som inte är utsatta. PIRLS konstaterar att svaga läsprestationer och utsatthet för mobbning tenderar att gå hand i hand²⁶.

TIMSS: Mobbningens effekter på matematikprestationer

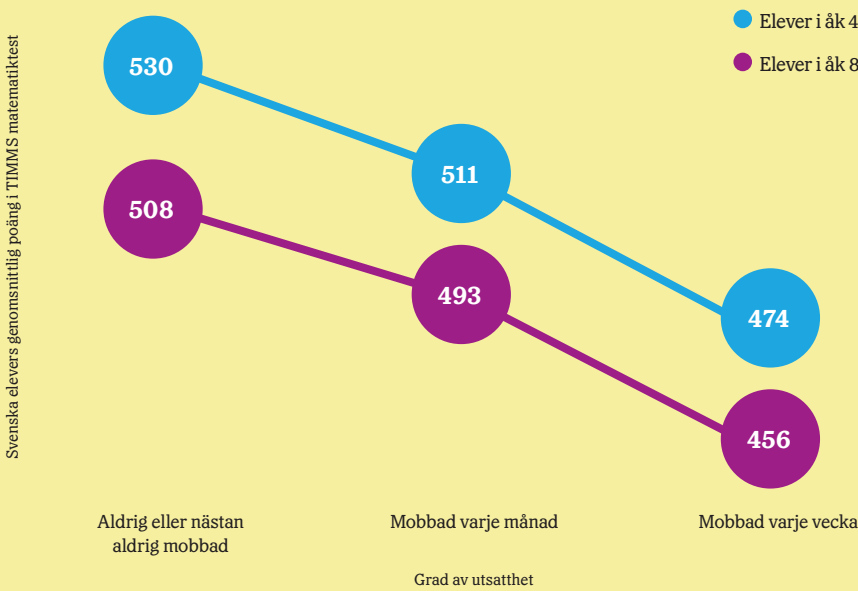
TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) bedömer kunskaper och färdigheter i matematik och naturvetenskap hos elever i fjärde och åttonde klass. TIMSS 2019 visar att elever som utsätts för mobbning minst en gång i månaden presterar sämre i matematik och naturvetenskap än de som upplever mobbning mer sällan²⁷.

Diagram 8

Prestationer i matematik och mobbning

(TIMSS 2019)

Enkel matematik: Barn som är trygga i skolan presterar bäst

PISA-undersökningen 2022 visar att kunskapsnivån i matematik bland elever i Sverige har försämrats och att både trygghet och utsatthet för mobbning är avgörande för elevers prestationer i matematik²⁸. Att barn som är utsatta för mobbning presterar sämre i matematik är ett genomgående mönster bland OECD-länder²³.

Alla typer av mobbning påverkar prestationer i matematik negativt. Allra störst negativ effekt syns hos de elever som angett att de varit i slagsmål på skolans område minst ett par gånger per månad, vilket två procent av svenska elever rapporterade. Ett annat exempel med stor negativ inverkan på betygen är de elever som har stannat hemma från skolan minst ett par gånger per månad för att de har känt sig otrygga. Det här är något som fem procent av de svenska eleverna berättar att de har gjort.

Sämre prestationer i matematik syns överlag hos elever som utsatts för alla typer av mobbning, vilket totalt 19 procent av de svenska eleverna angav i PISA-undersökningen 2022.

”Jag har svårt socialt och är inte med de andra och jag hänger inte med på lektionerna så jag måste plugga extra hemma med min mamma för att hänga med. Jag känner mig utanför.”

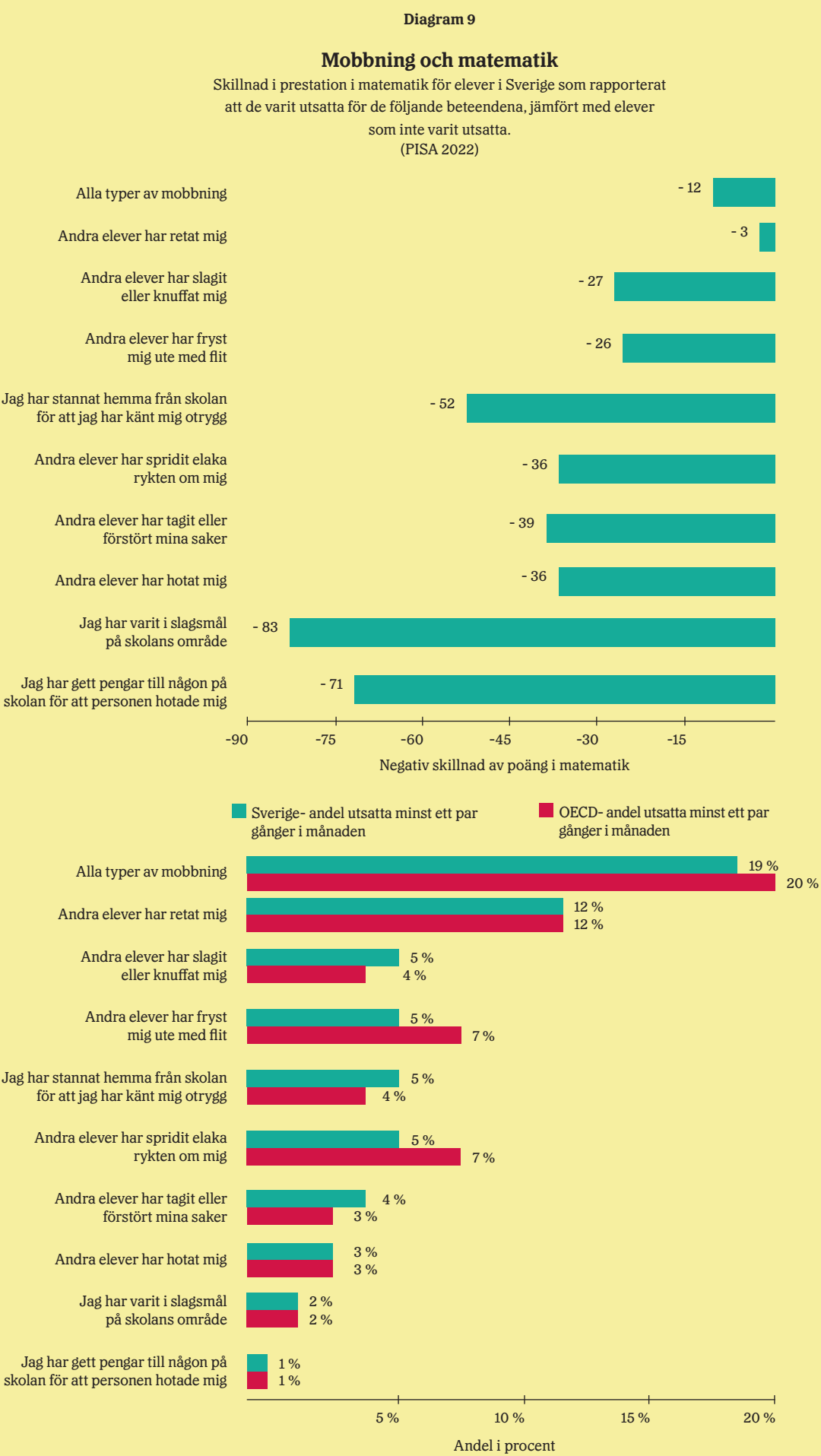
Elevsvar 2024

PISA 2018 och 2022 visar att elever som känner sig trygga kan fokusera på lärandet och presterar bättre, både i läsförståelse²⁹ och matematik²⁸. Elevers trygghet i skolan är också en stark indikator för närvaro och känsla av skoltillhörighet. Högpresterande skolor uppvisar, enligt PISA, högre nivåer av skoltillhörighet och minskad risk för mobbning, vilket pekar på en ömsesidig påverkan mellan trygghet och elevens engagemang i skolan. Undersökningen visar därtill att matematiklärare i otrygga skolor inte kan ge elever det stöd de behöver²⁸.

Både elevers och lärares trygghet måste sättas i första rummet för att svensk skola ska nå höga kunskapspoäng. Det är enkel matematik.

”Jag brukar bli utanför nästan hela tiden av några vänner som går i samma klass som mig och då blir det svårt för mig att fokusera på skolan eftersom jag alltid tänker på det istället för att jobba.”

Åk 4-6

Källa: OECD. (2023). PISA 2022 Results (Volume II) Learning During - and From - Disruption: Annex B1 Table II.B1.3.34 Students' exposure to bullying and mathematics performance, Table II.B1.3.30 Students' exposure to bullying. Tillgänglig via <https://stat.link/zqer74>

“Trygghet skapar förutsättning för lärande”

Intervju med Hanna Rohani, psykolog och Carolina Rindfors, sakkunnig

För att barn ska kunna ta till sig kunskap och prestera behöver de vissa grundläggande förutsättningar. Den kanske viktigaste förutsättningen är att de känner sig fysiskt och emotionellt trygga. I ett samtal med Hanna Rohani, leg. psykolog på Friends, och Carolina Rindfors, sakkunnig på Friends och tidigare skolkurator, berättar de mer om kopplingen mellan trygghet och lärande samt hur skolor kan arbeta med trygghetsfrågan.

– Det finns ett ömsesidigt samband mellan hur barn mår och hur de presterar i skolan – barn som mår sämre presterar i regel sämre. Samma sak gäller åt andra hållet, alltså att barn som presterar sämre även rapporterar att de mår sämre, säger Carolina Rindfors.

Ett sätt att förstå detta är att hjärnan är programmerad att i första hand fokusera på hot och faror, oavsett om dessa är verkliga eller inbillade. När barn känner sig otrygga – antingen på grund av oro för saker som händer, har hänt eller som skulle kunna hända (i skolan eller utanför) – så åter oron upp koncentrationen och blockerar barnet från att ta in “onödig” information som inte är direkt kopplad till deras huvudsakliga problem. Enligt Hanna Rohani, som jobbar som psykolog på Friends, gör det att det blir svårt för barnet att ta till sig kunskap.

– Det beror på att kunskapsinhämtningen där och då blir sekundär för den stressade hjärnan, som har fullt upp med att problemlösa en upplevd fara, säger Hanna Rohani.

Mobbning och skolprestation

Elever som är utsatta för mobbning löper större risk för skolfrånvaro, sämre skolpre-

stationer, bristande motivation till och intresse för skolarbetet. De upplever även bristande stöd från sina pedagoger och jämnåriga. Risken för underkänt betyg är dessutom 75 procent högre bland elever som utsatts för mobbning jämfört med icke utsatta elever, enligt studier som har gjorts³.

– Om barn utsätts för långvarig stress i barndomen så är det stor risk att det får negativa konsekvenser för barnets utveckling, både på kort och lång sikt. Mobbning och utsatthet är en av de främsta orsakerna till att barn rapporterar att de känner sig otrygga i skolmiljön, fortsätter Hanna.

Hur skolan kan arbeta

Att prioritera trygghetsfrågan i skolan, och att personalen arbetar främjande och förebyggande, ökar förutsättningar för kunskapsinläring hos elever. Skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag samspelar med andra ord, berättar Carolina.

– Barn som känner sig trygga och som mår bra presterar även bättre i skolan. Det handlar alltså inte om att välja mellan kunskaps- och värdegrundsuppdraget. Att stärka relationer mellan elever och skapa ett tryggt

Hanna Rohani, leg. psykolog på Friends, och Carolina Rindfors, sakkunnig på Friends

klassrumsklimat är i själva verket att prioritera barnens kunskapsinhämtning och inläring. Det ena är med andra ord en förutsättning för det andra, säger Carolina.

En av de viktigaste framgångsfaktorerna för en trygg skola är tillitsfulla relationer mellan elever och vuxna. Detta innefattar att elever upplever att de kan vända sig till en vuxen när något i skolan är svårt, och att vuxna i sin tur ser elevers behov, stöttar och anpassar undervisningen. Ett sätt att arbeta främjande och förebyggande i skolan är att

stärka elevers studieteknik, så att de kan nå bättre studieresultat. Att lärare gör generella pedagogiska och individuella anpassningar för elever ökar också förutsättningarna för eleverna att nå kunskapskraven.

– Att prioritera och finlipa på dessa tekniker är alltså att arbeta med trygghet och trivsel. När en elev känner att hen lyckas med en utmanande uppgift med hjälp av en stötande vuxen skapar det resiliens och stärker barnets självförtroende, avslutar Hanna.

Mobbning i skolan och på nätet

Mer än vartannat barn, 54 procent, har blivit utsatt för kränkningar eller mobbning, i skolan eller på nätet, de senaste två månaderna. Nätmobbningen är fortsatt hög i Sverige och 29 procent av barnen har blivit utsatt. Ungefär tre elever i varje klass, 13 procent, är utsatta för mobbning i skolan.

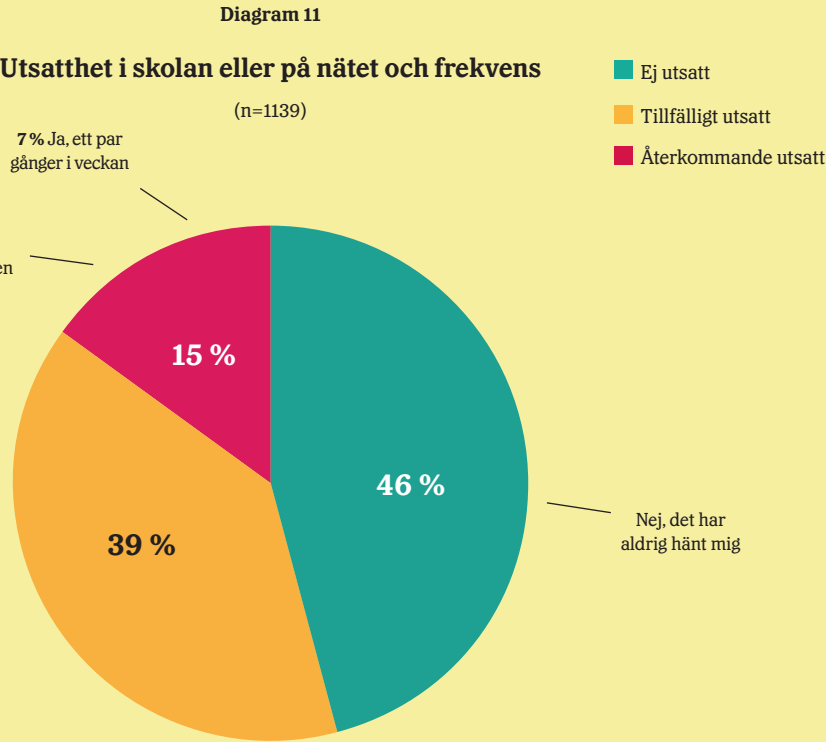
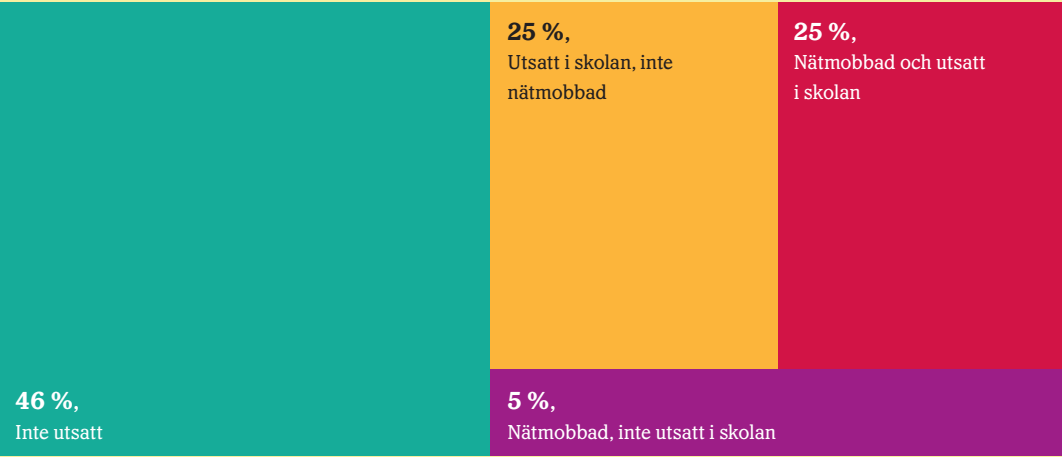
Mer än hälften, 54 procent, av alla skolbarn i Sverige rapporterar att de utsatts för kränkningar eller mobbning, antingen i skolan eller på nätet, under de senaste två månaderna. Den höga omfattningen av nätmobbning är det som sticker ut allra mest. Tre av tio, 29 procent, är utsatt för nätmobbning av andra elever. Dessutom är det så att de allra flesta som är utsatta för nätmobbning också är utsatta för kränkningar och mobbning i skolan. Var fjärde barn, 25 procent, är mobbade på nätet och därtill utsatta av andra elever i skolan.

Utsatthet av andra elever, i skolan eller på nätet

Vi har sammanställt hur barnen svarat på två frågor om utsatthet i skolan och på nätet. Knappt hälften, 46 procent, har angett att de inte är utsatta vare sig i skolan eller på nätet. Var fjärde elev, 25 procent, har svarat att de är utsatta i skolan men inte på nätet.

Vi frågar också elever som angett att de utsatts i skolan eller på nätet hur ofta de har utsatts. Ungefär tre elever i varje klass, 15 procent, är återkommande utsatta för mobbning i skolan eller på nätet 2024.

Diagram 10
Andelen utsatta i skolan eller på nätet
(n=1139)

”Det handlade om att jag fick dumma sms och det kändes som att jag blev utfryst.”

Åk 4–6

Utsatthet för nätmobbning

Vi har frågat barn om nätmobbning på det här sättet: *”Tänk tillbaka på de senaste två månaderna och hur du haft det på nätet, alltså när du surfat på din mobil eller dator, spelat tv- eller datorspel eller använt social media och chattar. Har du känt dig ledsen, rädd eller arg för att andra elever på nätet har ...*

- 1. ... retat, sagt elaka saker eller hotat dig?
- 2. ... fryst ut, spridit rykten eller elaka meddelanden om dig?
- 3. ... laddat upp eller skickat vidare bilder eller filmer på dig mot din vilja?”

Nätmobbing kan, precis som mobbing i skolan eller på andra platser, ta sig uttryck på olika sätt. Vi har delat in svaren i verbal och psykisk nätmobbing, samt nätmobbing som handlar om att andra delat bild eller film utan samtycke. Diagram 13 visar fördelningen av olika typer av nätmobbing.

Den vanligaste typen av nätmobbing som barnen angett är verbal och psykisk utsatthet. Det är inte lika vanligt att bilder eller filmer på barnen själva har delats utan deras samtycke.

Läs mer om nätmobbing i Friends kunskapsbank

”Pressad till att skicka bilder jag inte velat, t.ex. nakenbilder.”

Åk 7–9

Definitionen av nätmobbing skiljer sig från hur annan mobbing definieras. I skolan, eller på andra arenor än nätet, så klassas det som mobbing om ett barn utsätts för upprepade kränkningar. På nätet klassas dock även en eller ett fåtal nätkränkningar som nätmobbing, enligt WHO³⁰. Det beror på att en enda kommentar eller bild kan få stor publik, kommenteras av många eller spridas och delas många gånger^{31,32}. Totalt blir därför 29 procent av barnen, utsatta för nätmobbing.

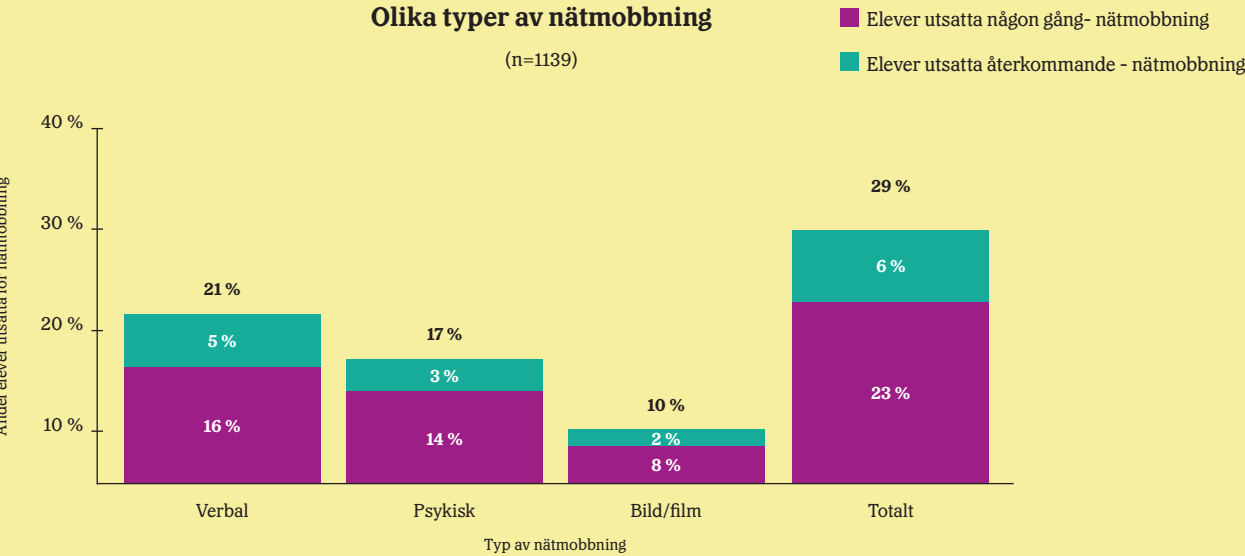
Det är värt att notera att frågan eleverna fått avser kränkningar andra elever utsatt dem för på nätet. Det är rimligt att anta att barn är utsatta för kränkningar även från okända jämnåriga eller vuxna på nätet.

WHO konstaterar att det behövs ett fokus på att utveckla och implementera insatser som adresserar nätmobbing och utrustar barn och unga med de förmågor de behöver för att minska den skada som nätmobbing kan orsaka³⁰.

Diagram 12

Olika typer av nätmobbing

(n=1139)

Utsatthet för kränkningar och mobbning i skolan

Vi har även bett barn tänka tillbaka på hur de har haft det i skolan de senaste två månaderna. De har fått frågan *”Har du känt dig ledsen, rädd eller arg för att andra elever på skolan har ...*

... retat, sagt elaka saker eller hotat dig?

... fryst ut, ignorerat eller spridit rykten om dig?

... slagit, sparkat, knuffat, hållit fast eller stängt in dig?”

Den första typen av utsatthet kallar vi verbal utsatthet, den andra för psykisk utsatthet och den tredje för fysisk utsatthet. Barnen har rapporterat om de varit utsatta någon gång eller oftare.

Den vanligaste typen av kränkningar och mobbning är verbal, vilket till exempel kan handla om att andra barn säger elaka eller nedvärderande saker till dig. Andelen som är utsatta för psykiska kränkningar eller mobbning, alltså exempelvis utfrysning eller miner och blickar, är nästan lika vanligt förekommande. Det är mindre vanligt med fysisk utsatthet, som till exempel sparkar, knuffar och slag. Att fysiska kränkningar är den minst vanliga formen kan ha att göra med att vuxna ofta ser och agerar starkt på fysiskt våld.

Dessutom har barn själva ofta en större tolerans för när jämnåriga kränker andra verbalt eller psykiskt. Totalt har 49 procent blivit utsatta för någon typ av kränkning eller mobbning i skolan. Det är alltså vanligt att många barn utsätts för flera typer av kränkningar och mobbning.

”Jag blev kallad fitta och horunge av någon som var äldre. Då fick jag en jättestor klump i magen och ville bara försvinna för att jag skämdes.”

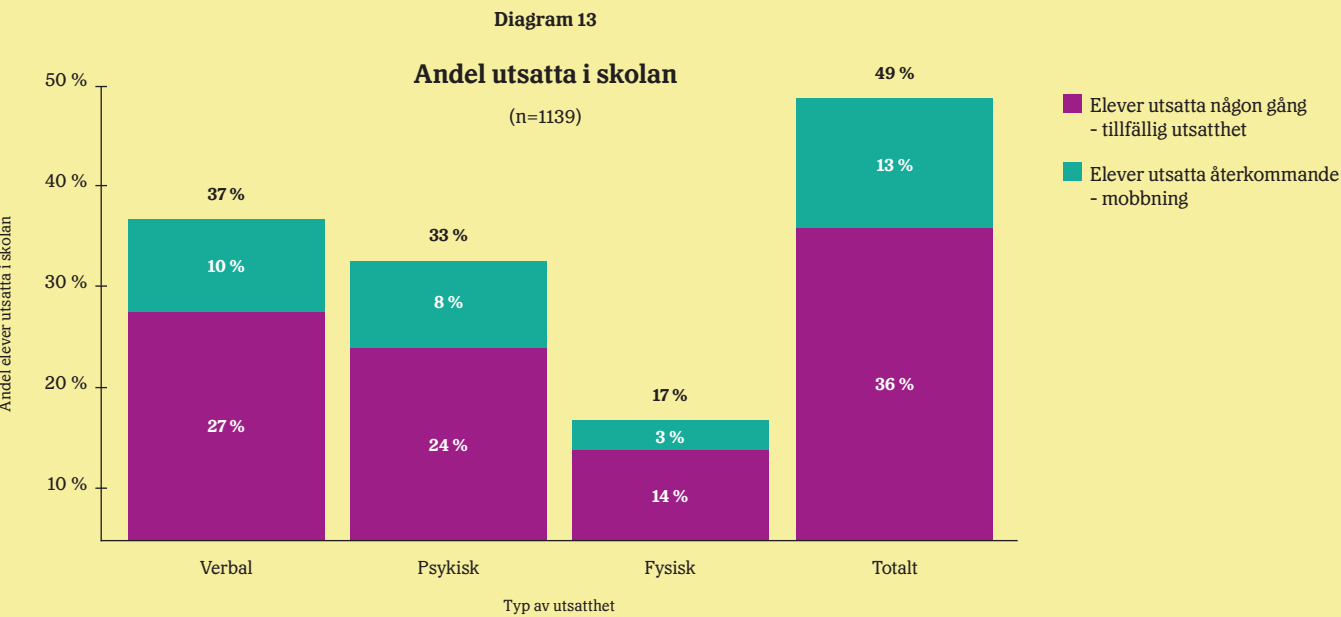
Åk 4–9

Tjejer något mer utsatta än killar

Det är något vanligare att tjejer är utsatta för mobbning eller kränkningar i skolan eller online än killar, men typen av utsatthet skiljer sig åt. Tjejer är mer utsatta för psykiska kränkningar eller mobbning, medan killar i större utsträckning rapporterar fysisk utsatthet i form av till exempel sparkar eller slag. Det är till exempel 22 procent av killarna som har blivit utsatta för fysiska kränkningar, jämfört med 12 procent av tjejerna.

”Det känns okej i skolan. Ibland är det svårt att hitta nån kompis och ibland blir jag trött på killarna i klassen som tramsar och bråkar. Det är ofta min lärare måste bli arg och höja rösten. Det tycker jag känns trist men börjar vänja mig.”

Elevsvar 2024

Nästan samma sak gäller vid nätmobbning där 32 procent av tjejerna uppger att de har blivit utsatta. Motsvarande siffra bland killar är 27 procent. Här finns det dock en signifikant skillnad när det gäller den sortens nätmobbning där en bild eller film delas mot någons vilja. Detta är något som 12 procent av tjejerna rapporterar att de har blivit utsatta för, vilket kan jämföras med 7 procent av killarna. Det är rimligt att anta att detta delvis kan förklaras av att tjejer oftare utsätts för sexuella trakasserier. Sexuella trakasserier på nätet kan vara att övertala, pressa eller tvinga någon att exempelvis skicka avklädda bilder på sig själva. Men det kan även vara att de får sexuella bilder skickade till sig, exempelvis dickpics. Även ovälkomna sexuella kommentarer och meddelanden via sociala medier är sexuella trakasserier.

Läs mer om sexuella trakasserier och samtycke i skolan i Friends kunskapsbank

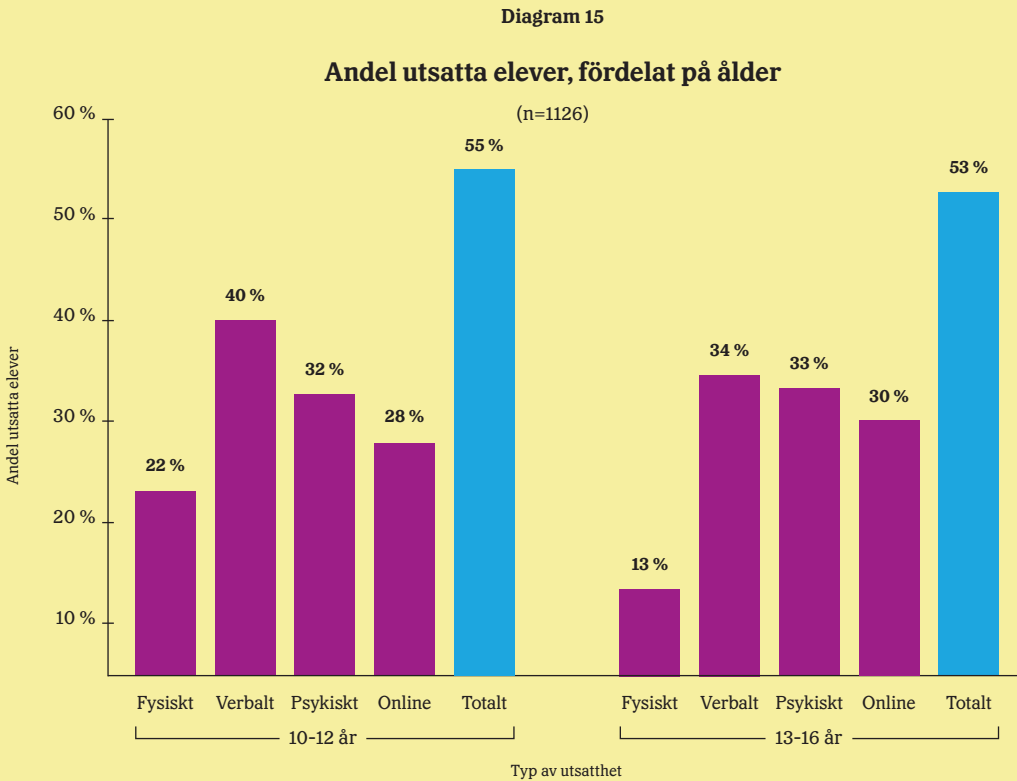
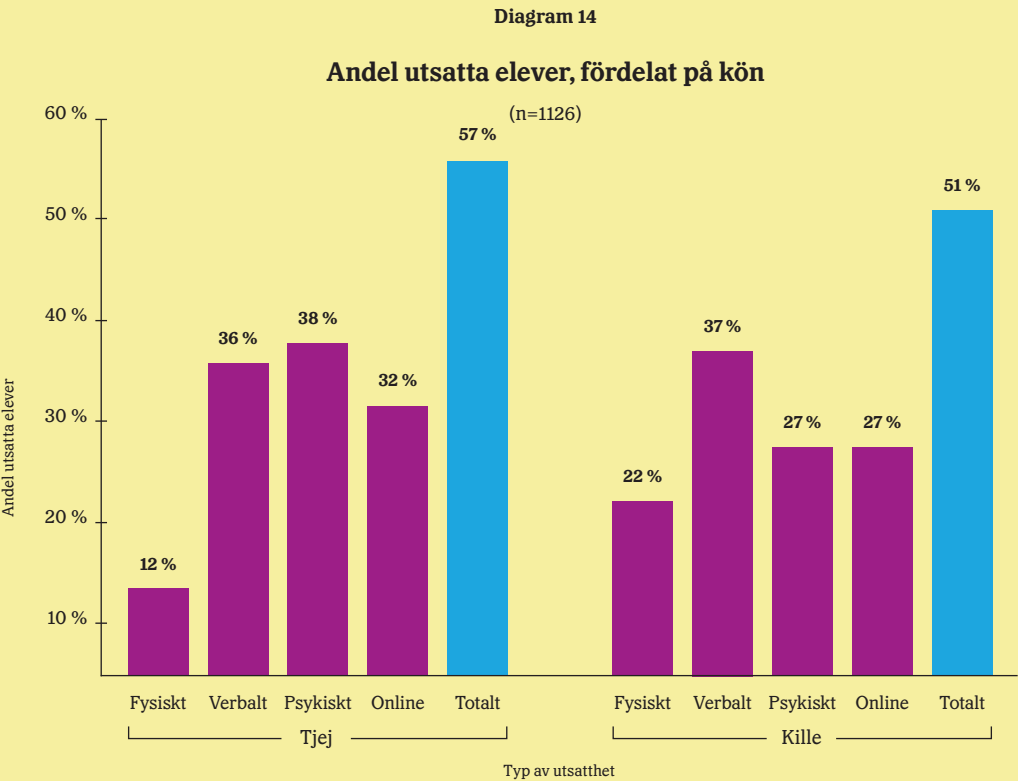

Fysisk utsatthet vanligare bland yngre

Elever på mellanstadiet och högstadiet är utsatta för mobbning eller kränkningar i ungefär samma omfattning totalt sett. Däremot finns det vissa skillnader i typen av utsatthet beroende på ålder. Det är signifikant vanligare med fysisk utsatthet (exempelvis slag, sparkar eller knuffar) bland yngre elever på mellanstadiet (22 procent), jämfört med elever på högstadiet (13 procent). För övriga former av kränkningar eller mobbning – verbal, psykisk och nätmobbning – finns inga tydliga eller statistiskt säkerställda skillnader mellan mellanstadiet och högstadiet. Beträffande nätmobbning är det lika oavsett ålder, förutom när det gäller bilder och filmer som sprids mot ens vilja, vilket är vanligare bland äldre elever och framförallt äldre tjejer. Sammantaget är det viktigt att skolorna tidigt ställer frågor om utsatthet och aktivt arbetar med att kartlägga och förstå elevernas upplevelser, särskilt eftersom en så stor andel elever utsätts för fysiskt våld redan på mellanstadiet.

”Väldigt många killar på mellanstadiet har noll respekt mot tjejer. Och det finns folk som tafsar och kommenterar ens kropp. Det finns några killar som säger att tjejer borde stå i kök och laga mat och inte spela fotboll och alla killar skrattade.”

Åk 4-6

“Vi vill se tryggare skolmiljöer”

Intervju med Siri Herlenius Ajax och Akilles Remelin

I Friends ungdomsråd kan unga mellan 13 och 19 år engagera sig i kampen mot mobbning. Genom rådet får de en starkare röst i mobbningsfrågan och en plattform att påverka samt bidra till utvecklingen av Friends. Två av medlemmarna är Siri Herlenius Ajax, 15 år, och Akilles Remelin, 17 år.

Siri Herlenius Ajax är 15 år och börjar ettan på gymnasiet i höst. Hon har varit med i Friends ungdomsråd i snart två år. För henne är det ett sätt att påverka och försöka göra skolan till en tryggare plats för alla barn.

– Jag ser rådet som ett sätt att påverka samhället i en bättre riktning och göra skolan till en bättre plats. Jag vill att skolan ska bli en bättre och härligare miljö för alla, eftersom det är så många som tycker motsatsen, säger Siri.

Akilles, som gick med i ungdomsrådet i början av året, brinner särskilt för frågan om psykisk ohälsa.

– Kollar man på klasser så finns det alltid någon som är eller har varit utsatt. Psykisk ohälsa är en jättestor fråga bland unga idag och det är mycket mer utbrett nu än det var när de som är vuxna idag gick i skolan. Jag tror vissa vuxna tänker att bara för att mobbning alltid har funnits så kommer det alltid finnas, trots att det inte behöver vara så, säger Akilles.

Både Siri och Akilles har sett barn bli utsatta för mobbning under sin skolgång och är eniga om att alla har rätt till trygghet i skolan. – Jag har själv aldrig varit utsatt för mobbning men har många vänner som har blivit utsatta och jag har gått i skolan i tio år så...

För den som mobbar så går det snabbt att bara säga något taskigt och sedan går de vidare, men för offret så kan det vara år och hela livet man blir påverkad, säger Siri.

En plats där det kan gå extra snabbt att slänga ur sig någonting elakt är sociala medier. Idag är nätmobbning något som drabbar var fjärde barn, och även om det finns många fördelar med exempelvis sociala medier är det alldeles för lätt att vara anonym, lyfter de. – Det är så lätt att gömma sig bakom en skärm eller ett anonymt användarnamn och man kanske tänker att man inte behöver ta konsekvenserna som man skulle ta ansikte mot ansikte eller i skolan. Det är så tråkigt att en sak som kan vara en rolig grej, där man kan prata med vänner, dela roliga videor, att det kan bli till en hemsk plats, säger Siri.

Akilles tycker även att sociala medier är något som har fallit lite mellan stolarna när det gäller vuxnas ansvar.

– Jag tror lärare kan känna att det är svårt att hinna med och föräldrarna har inte heller någon tillgång eller koll på sina barns sociala medier. Jag tycker det är viktigt att lära barn från tidig ålder att nätmobbning inte är okej och ge dem verktyg för hur de kan använda nätet på ett tryggt sätt, säger Akilles.

Akilles Remelin och Siri Herlenius Ajax, Friends ungdomsråd

Årets Friendsrapport visar att det är vanligt att barn som är utsatta för mobbning får underkänt i något av kärnämnen. Barn som är utsatta för mobbning stannar även hemma oftare på grund av oro eller ensamhet.

– Jag tror att mobbning påverkar jättemycket, eftersom då blir ju skolan en obehaglig miljö för eleven. Det blir lätt att man stannar hemma för att det är tryggare där. Jag har haft erfarenhet av olika sorters psykisk ohälsa och jag vet att när man mår dåligt kan vardagliga saker, att bara ta sig till skolan eller göra sig i ordning, bli ett stort steg när man redan mår dåligt, säger Siri.

Akilles tycker att skolor behöver få mer resurser för att arbeta mot mobbning samt att man måste prata mer om frågan i skolan.

– Vi hade lite värdegrundsarbete på mellanstadiet, kommer jag ihåg, men annars pratar man knappt om det i skolan. Lärare måste jobba med hela klassen tillsammans och prata om att vi ska behandla varandra bra. Prata om att det här ska vara ett tryggt rum

för alla. Lärare måste också vara uppmärksamma, våga säga till och ta diskussionen, säger Akilles.

Siri tycker generellt att lärare bryr sig och har ett driv för att stoppa mobbning. Men även hon tycker att man måste prata mer om frågan i skolan.

– Jag tror inte problemen har med dem som individer att göra utan mer med hela skolsystemet. Jag kan räkna på fingrarna antalet temadagar i hela min skolgång på tio år som vi har haft om mobbning eller vad som helst som rör ungas mående. Jag tycker det borde vara en vardaglig sak man pratar om så mycket som möjligt, säger Siri.

Båda är övertygade om att skolan behöver vara en trygg miljö för att barn ska kunna prestera. Medskicket till regeringen är glasklart:

– Ni måste skapa tryggare skolmiljöer. Det går inte att fokusera på det andra om man inte har en trygg miljö, avslutar Akilles.

Vilka skolor lyckas?

Alla som arbetar i skolan är överens om att mobbning och kränkningar är något negativt, men det är inte alltid lätt att veta vad en skola bör fokusera på för att lyckas skapa en trygg miljö utan mobbning. Tre viktiga aspekter för att minska mobbning i skolan är att arbeta för ett positivt skolklimat, tillämpa ett auktoritativt ledarskap och bedriva arbetet utifrån en så kallad hela skolan-ansats.

Ett positivt skolklimat

Ett positivt skolklimat är centralt för att minska mobbning och förbättra elevernas skolprestationer. Ett positivt skolklimat innebär:

- ✓ Positiva, omtänksamma och stöttande relationer mellan elever och mellan skolpersonal och elever.
- ✓ Rimliga och rättvisa regler som upprätthålls konsekvent.
- ✓ En trygg skolmiljö där eleverna känner sig säkra.
- ✓ Elevers uppskattning och samhörighet med skolan.

Att skapa ett positivt skolklimat kräver ett långsiktigt och idogt arbete från skollledning, lärare och all annan skolpersonal. Det innebär också att arbeta tillsammans med elever och deras vårdnadshavare för att främja ett positivt och stödjande klimat.

För att främja ett positivt skolklimat kan skolor fokusera på att utveckla elevers empati, medkänsla, konflikthantering och motståndskraft mot grupstryck genom undervisning och aktiviteter. Det är också viktigt att säkerställa att den fysiska skolmiljön är trevlig, ren och väl underhållen, eftersom en väl-skött miljö bidrar till ett mer positivt klimat.

Auktoritativt ledarskap

Ett *auktoritativt* ledarskap är en annan viktig komponent för att skapa en trygg och

stödjande skolmiljö. Det får aldrig förväxlas med ett *auktoritärt* ledarskap, vilket är något helt annat, där läraren fokuserar på sträng disciplin och kontroll, vilket kan leda till låg motivation, hög stress och en negativ inlärningsmiljö. Lärare som utövar auktoritativt ledarskap skapar **ökad trygghet** och **tillitsfulla relationer** i klassrummet, vilket främjar elevernas motivation, prestation och välbefinnande. En auktoritativ skola kännetecknas av att alla lärare och all annan skolpersonal gestaltar och förmedlar:

Sensitivitet: Vuxna i skolan är varma, omtänksamma, respektfulla och inkännande.

Struktur: Vuxna i skolan upprätthåller regler på ett respektfullt, rättvist och bestämt sätt i samspel med eleverna, och ingriper konsekvent när elever beter sig kränkande.

En auktoritativ lärare kombinerar tydliga förväntningar och struktur med värme och stöd. Det handlar om att vara tydlig och rättvis, och samtidigt skapa en positiv och stödjande lärmiljö. Läraren bygger positiva relationer med eleverna och visar omsorg om deras välbefinnande och utveckling. Elevernas delaktighet och inflytande är en central del i en auktoritativ skola¹⁷.

Hela skolan-ansatsen

På organisatorisk nivå finns flera gemensamma drag hos skolor som lyckas väl i sitt arbete mot mobbning:^{17,33,34}

1. Hela organisationen är involverad: Diskussioner om mobbning och trygghet förekommer på klassrums-, lärarlags- och skolnivå.
2. Systematiskt arbete: Skolorna främjar och upprätthåller trygghet genom regelbunden kartläggning, som ligger till grund för förändringsarbete och åtgärder.
3. Organisationens bär ansvaret: Ansvar för trygghet och studiero ligger inte enbart på enskilda lärare eller trygghetsteamet, utan hela skolan bär ansvaret.
4. Arbete både här och nu och långsiktigt: Skolorna fångar tidigt upp negativa tecken och hanterar situationer i vardagen, samtidigt som de gör insatser för att förebygga framtida problem.
5. Ledarskap från rektor och skollledning: Skolledningen är aktiva initiativtagare, med tydlig drivkraft för att minska mobbning.

Sammanfattningsvis bygger effektiva insatser för att minska mobbning i skolan på en helhetssyn där hela skolgemenskapen är involverad. Genom att skapa ett positivt skolklimat, implementera hela skolan-ansatsen och tillämpa auktoritativt ledarskap kan skolor framgångsrikt minska mobbning, och främja en trygg och stödjande miljö för alla elever. Det kräver ett systematiskt, långsiktigt arbete och ett starkt engagemang från både skollledning, personal, elever och deras föräldrar eller vårdnadshavare.

Läs mer om hela skolan-ansatsen på Friends webbplats i Kunskapsbanken.

Friends förslag till politikerna

Tre barn i varje klass kommer att utsättas för mobbning det här läsåret. De kommer att bära det minnet resten av livet. Friendsrapporten visar att det är i princip dubbelt så vanligt att barn som utsätts för mobbning får icke godkänt i något av kärnämnen. Nu behöver Sverige en nationell plan mot mobbning.

Sverige har gått från att ha varit ett föregångsland till att på senare år misslyckas. Inte bara med att skapa inkluderande och trygga utbildningsmiljöer, utan även med att skydda skolbarn mot nätmobbning och kränkningar i digitala miljöer.

Mobbning påverkar inte bara barns psykiska hälsa under uppväxten, utan kan ha negativa hälsoeffekter genom hela livet. Lidandet för enskilda barn, vårdnadshavare och för vuxna som utsatts som barn är stort och kostar samhället många miljarder varje år. Kopplingen till sämre studieresultat är också tydlig. Barn som utsätts för mobbning får nästan dubbelt så ofta icke godkänt i något av kärnämnen. Det är en rimlig konsekvens, och väldigt allvarligt, eftersom det åsidosätter barns rätt till utbildning.

FN:s barnrättskommitté lyfter i sina rekommendationer till Sverige en oro över ojämlikheten i skolor vad gäller kvaliteten på utbildningen, diskriminering, kränkningar och mobbning. De uppmanar Sverige att skärpa åtgärderna för att bekämpa våld i skolan, såsom sexuella trakasserier, mobbning och nätmobbning. FN:s barnrättskommitté vill se att Sverige säkerställer att åtgärderna omfattar förebyggande arbete, mekanismer för tidig upptäckt samt lyfter och ökar medvetenheten om de skadliga effekterna av mobbning³⁵.

Friends har flera forskningsbaserade politiska förslag för att minska mobbning bland barn i Sverige. Vi för löpande en dialog med svenska politiker på både lokal och nationell nivå. Främst framhåller vi vikten av att det tas

ett samlat grepp genom en nationell plan mot mobbning. Några centrala aspekter i den är:

1. Kartläggning av mobbning på alla landets skolor

För att säkra alla barns trygghet och motverka mobbning behöver skolan känna till hur utsattheten och utmaningarna ser ut för att kunna sätta in rätt insatser. Kartläggningen ger skolan koll på läget och möjliggör insatser som är anpassade efter skolans behov. Om alla skolor i Sverige kartlägger får även politikerna koll på läget och nationella insatser kan utvärderas.

2. Fler viktiga vuxna i skolan

För att skapa ett positivt skolklimat krävs att skolpersonal har tid att se varje elev och möjlighet att arbeta för tillitsfulla relationer. Forskning visar att ett auktoritativt ledarskap skapar ökad trygghet i klassrummet. Det främjar elevernas motivation, prestation och välbefinnande. En auktoritativ skola kännetecknas av att skolpersonal kombinerar tydliga förväntningar och struktur med värme och stöd. Svensk skola behöver färre elever per viktig vuxen, inte fler.

3. Satsa på barns sociala och emotionella förmågor

Barn behöver träna upp avgörande förmågor för att kunna hantera den värld de växer upp i idag. Skolan behöver ge barn förutsättningar och verktyg att stå upp för sig själva och för andra. Det finns gott om evidensbaserade

insatser för att stärka dessa förmågor. Det bästa är att dessa förmågor fungerar oavsett vilken arena barnet befinner sig på. I hemmet, skolan, idrotten eller på nätet. Risken för att utsättas för mobbning eller utsätta andra minskar hos barn som fått förutsättningar eller som fått verktyg att stå upp för sig själva eller andra.

Idag saknar Sverige ett samlat grepp mot den mobbning och de kränkningar som barn

utsätts för, både i skolan och på nätet. Samtidigt har flera länder runtom i Europa, bland dem Frankrike, Irland och Norge, de senaste åren tagit krafttag mot mobbning genom nationella initiativ och handlingsplaner.

Nu efterfrågar vi samma handlingskraft från Sveriges regering.

Om Friends

Friends är en av Sveriges starkaste röster för varje barns rätt till trygghet och har sedan 1997 arbetat för en värld där inget barn utsätts för mobbning. Varje dag ger vi vuxna och barn kraft att agera och verktyg att förändra, så att alla barn ska kunna gå trygga till skolan och ut i livet. De flesta vill stå på den utsattas sida, men upplever att det kan vara svårt att göra rätt. I arbetet mot mobbning finns Friends till för barn och unga, föräldrar, skolpersonal, idrottsledare och beslutsfattare. Friends samarbetar med skolor runt om i Sverige för att kartlägga barns trygghet och genomföra forskningsbaserade insatser som minskar mobbning och utsatthet.

Friends kunskapsbank

I Friends kunskapsbank kan vårdnadshavare, barn och unga, skolpersonal, förskolepersonal, idrottsledare och andra viktiga vuxna ta del av kunskap, stöd och konkreta verktyg för att bidra till att förebygga och stoppa mobbning. Här finns guider, övningar och tips du lätt kan dela med andra. Gå in i kunskapsbanken och se vad du kan göra för att bidra till ökad trygghet bland barn.

Friends råd och stöd

Är du orolig för att ditt barn är utsatt eller utsätter andra? Eller kanske misstänker du att ett barn i din närhet far illa? Du som är

förälder eller vårdnadshavare och har barn i förskola, skola eller i föreningslivet är välkommen att kontakta Friends råd och stöd. Du som arbetar med barn i förskola, skola eller är ledare i föreningar kan ställa frågor om främjande, förebyggande och åtgärdande arbete kring mobbning och trakasserier. Även du som barn eller ungdom är välkommen att kontakta Friends med dina frågor om till exempel mobbning, ensamhet eller rasism i vår chatt. Det går också bra att ringa eller mejla. Vi som arbetar på Friends råd och stöd har många års erfarenhet av att arbeta med frågor om mobbning och ge råd och stöd till både unga och vuxna.

Kontakta Friends råd och stöd

Telefon
08-545 519 90

Mejl
radgivning@friends.se

Chatt
www.friends.se

Besök Friends råd och stöd

Besök Friends kunskapsbank

Hur har vi räknat?

Data har analyserats genom korrelationer mellan frågor och variabler, och samband har testats med chi-två-test med signifikansnivå 0.05. I de fall där vi anger i rapporten att det finns tydliga skillnader, menar vi signifikanta skillnader, alltså statistiskt säkerställda skillnader som inte kan förklaras av slumpen. Därtill har vi analyserat barnens svar om betyg, genom att dela in deras självrapporterade betyg i kärnämnen matematik, svenska och engelska från höstterminen 2023 i två grupper. Den ena gruppen består av godkända betyg i samtliga kärnämnen och den andra gruppen av icke godkända betyg i något eller flera av kärnämnen. För att kunna förklara och förutsäga vilka faktorer som har betydelse för huruvida elever får godkänt, eller icke godkända betyg, i kärnämnen från årskurs 6 till årskurs 9 har vi gjort en multivariat analys. I korthet möjliggör det att analysera hur flera olika oberoende variabler, i vårt fall

utsatthet för mobbning och kränkningar, skolfrånvaro och psykisk ohälsa, påverkar den beroende variabeln – godkända eller icke godkända betyg. Vi har därtill kontrollerat för variabler som också påverkar betyg: såsom kön och föräldrarnas utbildningsnivå. I rapporten redovisar vi genomgående barnens svar i relation till könsidentitet eller två åldersgrupper; 10–12 år för åk 4–6 samt 13–16 år för åk 7–9. Andra bakgrundsfrågor barnen har fått handlar om familjens ekonomiska situation, om de själva har någon neuropsykiatrisk diagnos som adhd, add, autism, språkstörning eller tourettes syndrom. Därtill har föräldrarna till barnen fått svara på ett antal frågor om kön, ålder, utbildningsnivå, hushållets inkomst, var i landet de bor, om de bor i storstäder, större städer, mindre städer eller tätorter och vilka utmaningar som finns i det område där de bor.

Källor

1.

Skolverket. (2023). PISA 2022: 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap (Internationella Studier). Skolverket. <https://www.skolverket.se/getFile?file=12177>

2.

Skolverket. (2020). TIMSS 2019: Svenska grundskoleelevers kunskaper i matematik och naturvetenskap i ett internationellt perspektiv (Internationella Studier 2020:8). Skolverket. <https://www.skolverket.se/download/18.22df6cdd172a-07d4e645d79/1607528819137/pdf7592.pdf>

3.

Johansson, B., Flygare, E., & Hellfeldt, K. (2017). Godkänd eller icke godkänd? (No. 10; Working Papers and Reports Social Work). <https://www.oru.se/contentassets/e468d751588a415bba870ae8580bfd03/godkand-eller-icke-godkand.pdf>

4.

Wentzel, K. R., Jablansky, S., & Scalise, N. R. (2021). Peer social acceptance and academic achievement: A meta-analytic study. *Journal of Educational Psychology*, 113(1), 157–180. <https://doi.org/10.1037/edu0000468>

5.

Moore, S. E., Norman, R. E., Suetani, S., Thomas, H. J., Sly, P. D., & Scott, J. G. (2017). Consequences of bullying victimization in childhood and adolescence: A systematic review and meta-analysis. *World Journal of Psychiatry*, 7(1), 60–76. <https://doi.org/10.5498/wjp.v7.i1.60>

6.

Dorio, N. B., Fredrick, S. S., & Demaray, M. K. (2019). School Engagement and the Role of Peer Victimization, Depressive Symptoms, and Rumination. *The Journal of Early Adolescence*, 39(7), 962–992. <https://doi.org/10.1177/0272431618797007>

7.

Murphy, D., Leonard, S. J., Taylor, L. K., & Santos, F. H. (2022). Educational achievement and bullying: The mediating role of psychological difficulties. *British Journal of Educational Psychology*, 92(4), 1487–1501. <https://doi.org/10.1111/bjep.12511>

8.

Beran, T. N., Hughes, G., & Lupart, J. (2008). A model of achievement and bullying: analyses of the Canadian National Longitudinal Survey of Children and Youth data. *Educational Research*, 50(1), 25–39. <https://doi.org/10.1080/00131880801920379>

9.

Thijs, J., & Verkuyten, M. (2008). Peer Victimization and Academic Achievement in a Multiethnic Sample: The Role of Perceived Academic Self-Efficacy. *Journal of Educational Psychology*, 100(4), 754–764. <https://doi.org/10.1037/a0013155>

10.

Fry, D., Fang, X., Elliott, S., Casey, T., Zheng, X., Li, J., Florian, L., & McCluskey, G. (2018). The relationships between violence in childhood and educational outcomes: A global systematic review and meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 75, 6–28. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.06.021>

11.

Samara, M., Nascimento, B. D. S., El-Asam, A., Hammuda, S., & Khattab, N. (2021). How Can Bullying Victimization Lead to Lower Academic Achievement? A Systematic Review and Meta-Analysis of the Mediating Role of Cognitive-Motivational Factors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5), 2209. <https://doi.org/10.3390/ijerph18052209>

12.

Palamarchuk, I. S., & Vaillancourt, T. (2022). Integrative Brain Dynamics in Childhood Bullying Victimization: Cognitive and Emotional Convergence Associated With Stress Psychopathology. *Frontiers in Integrative Neuroscience*, 16, 782154. <https://doi.org/10.3389/fnint.2022.782154>

13.

Laith, R., & Vaillancourt, T. (2022). The temporal sequence of bullying victimization, academic achievement, and school attendance: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior*, 64, 101722. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2022.101722>

14.

Ladd, G. W., Ettekal, I., & Kochenderfer-Ladd, B. (2017). Peer Victimization Trajectories From Kindergarten Through High School: Differential Pathways for Children's School Engagement and Achievement? *Journal of Educational Psychology*, 109(6), 826–841. <https://doi.org/10.1037/edu0000177>

15.

Espelage, D. L., Hong, J. S., Rao, M. A., & Low, S. (2013). Associations Between Peer Victimization and Academic Performance. *Theory Into Practice*, 52(4), 233–240. <https://doi.org/10.1080/00405841.2013.829724>

16.

Strøm, I. F., Thoresen, S., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2013). Violence, bullying and academic achievement: A study of 15-year-old adolescents and their school environment. *Child Abuse & Neglect*, 37(4), 243–251. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2012.10.010>

17.

Thornberg, R., Bjereld, Y., & Sjögren, B. (2022). Skapa trygghet för lärande: Om skolans arbete mot mobbning, trakasserier och kränkande behandling. <https://www.skolverket.se/getFile?file=10216>

18.

Loodberg, M., Abera, N., Christiansson, Y., Loftsson, M., Warg, F., & Johansson, B. (2022). Friendsrapporten 2022: 10 år av barnens röster! Friends. <https://friends.se/report/friendsrapporten-2022/>

19.

Bergquist, L., Christiansson, Y., Elmgren, T., Kim, I., Loftsson, M., Mörk, I., Rohani, H., Warg, F., & Johansson, B. (2023). Friendsrapporten 2023: Mobbning och psykisk ohälsa. Stiftelsen Friends. <https://friends.se/report/friendsrapporten-2023/>

20.

Gardella, J. H., Tanner Smith, E. E., & Fisher, B. W. (2016). Academic Consequences of Multiple Victimization and the Role of School Security Measures. *American Journal of Community Psychology*, 58(1–2), 36–46. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12075>

21.

Canales, A., & Webb, A. (2024). The how's and how often's of school harassment: How do they influence the academic achievement of adolescents over time? *Studies in Educational Evaluation*, 82, 101358. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2024.101358>

22.

Gruber, J., & Fineran, S. (2015). Sexual Harassment, Bullying, and School Outcomes for High School Girls and Boys. *Violence Against Women*, 22(1), 112–133. <https://doi.org/10.1177/1077801215599079>

23.

OECD. (2023). PISA 2022 Results (Volume II) Learning During - and From - Disruption: Annex B1 Table II.B1.3.34 Students' exposure to bullying and mathematics performance, Table II.B1.3.30 Students' exposure to bullying. <https://stat.link/zqer74>

24.

Yu, S., & Zhao, X. (2021). The negative impact of bullying victimization on academic literacy and social integration: Evidence from 51 countries in PISA. *Social Sciences & Humanities Open*, 4(1), 100151. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2021.100151>

25.

Ozyildirim, G., & Karadağ, E. (2024). The effect of peer bullying on academic achievement: A meta analysis study related to results of TIMSS and PIRLS. *Psychology in the Schools*, 61(5), 2185–2203. <https://doi.org/10.1002/pits.23159>

26.

Montanari, M. (2023). Children's reading competence and well-being in the EU: An EU comparative analysis of the PIRLS results.

27.

TIMSS 2019 International results in mathematics and science - Student Bullying. (n.d.). Retrieved May 31, 2024, from <https://timss2019.org/reports/student-bullying/index.html>

28.

OECD. (2023). PISA 2022 Results (Volume II) Learning During - and From - Disruption: Chapter 3 Life at school and support from home. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/abc8532a-en/index.html?itemId=/content/component/abc8532a-en>

29.

OECD. (2019). PISA 2018 Results: What school life means for students' lives Volume III. <https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2018-results-volume-iii-acd78851-en.htm>

30.

Cosma, A., Molcho, M., & Pickett, W. (2024). A focus on adolescent peer violence and bullying in Europe, central Asia and Canada: Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey Volume 2. WHO Regional Office for Europe.

31.

UNESCO. (2021). Definition of Sustainable Development Goal (SDG) thematic indicator 4.a.2: percentage of students who experienced bullying in the past 12 months. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378924?locale=en>

32.

Berne, S., & Frisén, A. (2021). Utsatt på internet - en internationell forskningsöversikt om nätmobbning bland barn och unga. Statens medieråd. <https://www.statensmedierad.se/rapporter-och-analyser/material-rapporter-och-analyser/utsatt-pa-internet>

33.

Skolinspektionen. (2020). Skolors arbete med trygghet och studiero. <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/ovriga-publikationer/2020/skolors-arbete-med-trygghet-och-studiero/>

34.

Flygare, E., Frånberg, G.-M., Gill, P., Johansson, B., Lindberg, O., Osbeck, C., & Söderström, Å. (2011). Utvärdering av metoder mot mobbning. <http://www.udir.no/Upload/Mobbing/skoleverket%20353-2011-om%20mobbing.pdf?epslanguage=no>

35.

https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/crc_c_swe_co_6-7_51663_svensk-version-final.pdf

44

45

Friends huvudpartners

Swedbank

www.friends.se
info@friends.se

Följ oss i sociala medier - sök på Stiftelsen Friends